

SLOVENSKI UČITELJ

GLASILO SLOMŠKOVE ZVEZE

LJUBLJANA ♦ 15. XI. 1926

LETO XXVII ♦ ŠT. 10, 11, 12

Šoli, učiteljstvu in staršem!

*Mladini ljubezen,
domovini zvestobo!*

Učiteljstvu.

Izredni občni zbor »Slomškove zveze«, ki se je vršil dne 13. novembra t. l. v Ljubljani, je sklenil: Po sprejeti deklaraciji letošnje celjske skupščine UJU poverjenišтва Ljubljana in po letošnjih predlogih občnega zbora »Slomškove zveze« ter po pojasnilih k deklaraciji, kakor jih je podal ožji sosvet UJU poverjenišтва Ljubljana zastopnikom »Slomškove zveze« dne 25. septembra t. l. in končno po zadnjem dopisu ožjega sosveta od dne 28. oktobra 1926, št. 297, uvidevamo, da so sedaj odstranjene načelne in druge zapreke, ki so bile 26 let povod dveh stanovskih organizacij.

Po odstranitvi zaprek se nam ne vidita dve stanovski organizaciji več umestni, zato sklenemo, da preneha naša stanovska organizacija »Slomškova zveza«. Njeni člani naj se stanovsko organizirajo v okrajnih učiteljskih društvih UJU poverjenišтва Ljubljana za složno, skupno stanovsko borbo in splošni šolski napredek, kot so stanovsko organizirani meščansko-šolski in srednješolski učitelji.

Kulturno pa se organiziramo v novo ustanovljajočem se društvu »Slomškova družba«, katere namen bo gojiti pedagoško vedo na krščanskem svetovnem naziranju. Člani ne bodo samo učitelji in učiteljice, temveč vsakdo, ki hoče družbo v njenih namenih podpirati.

V Ljubljani, dne 13. novembra 1926.

Iv. Štrukelj.

Anica Lebar.

Fort. Lužar.

Psihologija kmetskega otroka.

Referat ob priliki učiteljskega zborovanja na Kmetških dnevih v Mariboru, 15. avg. 1926.
Fr. Fink.

[Konec.]

7.

Kmet je vljuden napram vsakomur, osobito napram tujim osebam. Ta lastnost izvira še nekaj iz prejšnjih časov tlačanstva in strahu pred gosposko, največ pa iz prirojene gostoljubnosti in prijaznosti. Vljudnost se javlja v pozdravljanju oseb, v občevanju z njimi, v pogostovanju tujcev itd. To so dragocene lastnosti, ki bi jih bilo treba ščititi in očitovati, ker se začenjajo polagoma izgubljati.

Meščani se mnogokrat posmehujejo visoki stopnji vljudnosti kmetskega ljudstva in jo radi nazivljejo *servilnost*. Tudi v šoli se nekateri učitelji trudijo, da bi to dozdevno servilnost pri svoji deci omejili ali celo odpravili. Ne takó! Pustimo kmetski deci vljudnost; vljuden človek povsod dobro vozi. Kar je je preveč, bo življensko izkustvo še prehitro odpravilo. Blizu mest je to izkustvo že itak tako intenzivno delovalo, da redkokdaj srečaš oni vljudni pozdrav, ki drugod na kmetih človeku tako dobro de.

P o s n e t e k : Očuvaj vljudnost kmetske dece i v šoli.

8.

Kmet po svoji naravi ni gostobeseden, seveda ga je treba opazovati pri vsakdanjem opravilu in ne morda pri čaši vina, ki razvozi jezik. Kmet nima povoda, da bi dosti govoril. Dnevna razdelitev dela je opravljena s par besedami, pri delu kmet rad molči, družba in predmeti v njegovi okolici pa menjajo tako malo, da ni izlahka kaj nove snovi za razgovor.

Kmet se spušča v redki razgovor najraje o vremenu, o stanju setve, o živini itd., torej o stvarini, ki mu je vsakdanja, domača.

Tudi kmetska deca ne govori dosti, v šoli jo je včasih težko pripraviti do govorjenja. Učitelj često smatra ta nedostatek kot boječnost, kot nezadostni duševni razvoj, pa vse to ni reš, ampak redkobesednost spada k značajni črti kmetskega otroka. Polagoma ga pripravi šola do tega, da daje izraza svojim notranjim dogodkom. Izražanje se pospešuje, če se nanaša pouk na predmete, ki otroka zanimajo in ki spadajo v njegovo duševno obzorje. Po takem pouku se bo izobraževalna zmožnost tudi v pedezelskih šolah normalno razvila.

P o s n e t e k : Do spretnega ustnega izraževanja pripraviš kmetskega otroka najlaže tako, da izhajaš pri pouku iz njegovega duševnega obzora.

9.

Kmet rad pomaga sosedu, kjer in kakor more. Čim dalje je vas od mesta, tem bolj so kmetje navezani drug na drugega in tem bolj uvidevajo, da skupno delo največ zmore. Kmet pomaga svojemu bližnjemu rad; ne gleda na plačilo ali povračilo.

Drugačne razmere so v mestu, kjer se lahko dogodi, da žive stranke v velikih hišah po več let druga poleg druge, ne da bi se poznale, kaj še, da bi si v potrebi priskočile na pomoč.

V kmetiskem otroku živi čut pripravljenosti za pomoč in podporo bližnjega. Češče ko v mestnih šolah se opazuje v podeželskih, kako deli otrok s svojim sošolcem vse, kar ima. Pri tem mu pa ne zabičuje: »Dam ti to, ali jutri mi prineseš to in ono!«

Učitelj prav lahko razvija ta čut še dalje. Zlasti društvo Podmladka Rdečega križa najde na kmetih pri učencih in učenkah dobro pripravljena tla za razvoj in udejstvovanje, samo opozoriti in navajati je decu treba. Majhni trud, ki ga ima učitelj pri tem, se brž poplača.

Iz veselja do radovoljne pomoči bližnjemu se sploh razvija čut nesebične ljubezni do bližnjega, najprej do bližnjega v isti šoli, potem v istem kraju, v domovini, v državi. Otrok, tako polagoma pripravljen, bo razumel potrebo medsebojne pomoči občanov, prebivalcev sreza, oblasti in države.

Šola, v kateri učitelj prav razume in dosledno upošteva vrednost nesebične medsebojne pomoči, je storila izredno mnogo za realno življenje otrok, kajti odprla jim je srce za Izveličarjev nauk: »Ljubi svojega bližnjega kakor samega sebe!«

Sklep :

Podal sem najvažnejša poglavja iz psihologije kmetiskega otroka. Gotovo bi se še našla marsikatera, morda celo jako važna točka, na katero bi se bilo tudi treba ozirati, a upam, da se iz navedenega gradiva vidi vsaj smer raziskovanj in način, kako se morejo njih podatki uporabiti za pouk.

Kakor sem že v uvodu rekel, je problem psihologije kmetiskega otroka še malo obdelan. Mi vsi šele zbiramo poedine črte, iz katerih naj nastane celotna slika. Čim več bo delavcev na tem polju, tem hitreje se bo delo dovršilo in tem popolnejši bodo končni uspehi. Zato pa smatram kot nalogo vsake posamezne učne moči, ki poučuje na deželi, da zbira material, da stika za onimi psihološkimi posebnostmi, v katerih se kmetiski otrok razlikuje od mestnega. Ko bo tako zbranega dovolj gradiva, ga bo mogoče sistematično urediti ter iz njega napraviti celotno psihologijo kmetiskega otroka.

To delo bo potem jako potrebno in silnovažno

1. za sestavo posebnih učnih načrtov za šole na kmetih in
2. za navodilo učiteljstvu, kako naj postopa s kmetiskim otrokom, da bo v skladu s psihološkimi podatki, nanašajočimi se na psiho kmetiske dece.

Vzgoja le tam procvita, kjer ljubezen, resnica nam je zvezda vodnica.

Konferenčni referat na Viču.

X. Y.

Ako bi s človeškimi in angejskimi jeziki govoril, a ne bi imel ljubezni, bi bil kakor votel bron. Sv. pismo.

Ob vpisovanju je bilo. Mati je pripeljala novinca ter se začela razgovarjati z mano. Odhajaje mi je krepko stisnila roko, rekoč: »Zdaj ni več samo moj, je tudi vaš in ognjišče njegove ljubezni ne bom samo jaz, temveč tudi vi.« Ugovarjala sem, hoteč jo tolažiti, a zamahnila je žalostna, da z neko resignacijo: »Saj sem že izkušala pri Minki. Govorila je vedno le o vas in če sva prišli le količkaj navzkriž v najinih nazorih je končno prav kategorično izjavila: 'Gospodična, pa je rekla tako.'«

Te matere in njenih besed sem se spomnila vselej, kadar sem stala prvič med novinci na šolskem odru. Sploh smem reči, da so njene besede vplivale močno name, ker sem začutila prav za prav šele tedaj neizmerno ljubav in skrb materino. Vzbudile pa so v meni zavest velike odgovornosti, ki jo imam kot vzgojiteljica in učiteljica. Doseči pa ne morem ničesar kot vzgojiteljica in ne kot učiteljica, če si ne pridobim učenčeve ljubezni; kajti ljubezen rodi ljubezen, zaupanje zopet zaupanje. A le na temelju medsebojnega zaupanja je mogoča dobra vzgoja, so mogoči zadovoljivi, da lepi in odlični učni uspehi.

Pogoj dobri vzgoji pa je predvsem samovzgoja. Leo Tolstoj pravi: »Resničnost je glavni pogoj vzgoje.« Da vam pa ne bo pregrozno pokazati otrokom vso resničnost našega življenja, mora biti to življenje dobro ali vsaj ne slabo, kajti vzgoja drugih korenini v samovzgoji, vse drugo je nepotrebno. Ničesar ne poznam pri otrokovi vzgoji, kar bi ne zahtevalo samovzgoje.

Samovzgoja pa zavisi od samospoznanja. Grki, idealni vzgojitelji mladine, so rabili kot okrask večpomemben napis: »Spoznavaj se sam!« Odtis tega napisa nosimo neprestano v duši vse življenje, saj si bomo morali žal, še vzlic temu končno priznati, da smo se sicer resno trudili spoznavati se, a da se vendar še ne poznamo.

Otrok vidi in sliši vse potrebno in kar je najžalostneje tudi vse nepotrebno. Vidi resnico — in pravicoljubnost, dobrotljivost, delavnost in požrtvovalnost — izkratka vse dobre, a dobro pomnimo, da tudi vse slabe lastnosti.

Otrok pa ne vidi in ne sliši samo vsega, temveč tudi posnema, kar je že v njegovi naravi. Le opazujmo skrivoma otroke, ki se igrajo »šolo«. Pravi gledališki umetniki so pri teh igrah. Kretnje, mimika, govorjenje — vse dokazuje jasno, da so temeljito naštudirali junaka s šolskega odra.

Če hočemo dobro vzgojiti otroke, moramo poznati svoje vrline, a še mnogo bolj svoje slabosti in napake. Te zadnje moramo kolikor mogoče opuščati. Otrok naj vidi naše vrline, naše dobre lastnosti. Posnemal jih bo, zanj bodo ona privlačna moč, ki je silnejša od najmodrejšega in najlepšega pouka. Stvaritelj te privlačne moči je učiteljev lastni jaz, oni jaz, ki je vzbudil ljubezen v njih.

A ne samo temelj vzgoji, temveč tudi temeljni pogoj dobremu pouku je ljubezen učenčeva. Ni mogoče, da bi učenci ne sledili z zanimanjem in veseljem pouku, ki ga vodi delaven učitelj, učitelj, ki prihaja v razred jasnega in vedrega čela, ki govori vedno iz srca, vedno jasno in čisto. Mrzel in čmeren pedagog lahko izkvari otrokov značaj in vse življenje. Delavnost in živahnost učiteljeva bo potegnila za seboj vse učence, ne bo puščala v brezdelju niti onih, ki so sicer brezbrizni. Tak učitelj bo vedno lahko vzdržal

tudi disciplino. Iz ljubezni do njega, iz zanimanja in veselja do pouka bodo tihi in mirni, vljudni ne le v šoli, marveč tudi doma in proti vsakemu. Vzdrževali bodo vzoren red in snažnost v razredu in pri lastnih šolskih potrebščinah; saj želi tako on, ki ga ljubijo, on, ki jim je z lastnim vzgledom položil kal najudanejše ljubezni.

Dasí sem sicer že omenila, da vzljubijo učenci učitelja, če vidijo v njem vzor človeka, vendar naj dodam še nekaj posameznosti, ki pridobe učitelju učenčevu ljubezen.

Učitelj naj se zlasti trudi spoznati individualnost učenčevu pa tudi njegove domače razmere. Za oboje se nam nudi prilike dovolj. Prosti čas pred poukom in v odmorih nam služi zlasti dobro. Kako zgovorni so otroci tedaj. Ta pripoveduje o svojih zajčkah in piškah, ta ti razodene, da bo dobil novo obleko, ta kak doživljaj prejšnjega dne. Pripovedovanja ni konca ne kraja. Ne bom pozabila sicer skrajno dobrovoljnega, a tedaj potrtega in žalostnega dečka, ki mi je podrobno slikal večerni dogodek: »Ata so prišli pijani domov, so nabili mamo, pa bi še nas, če ne bi zbežali k sosedu.« Ti razgovori, ki prihajajo iz naivne otroške duše, zbližajo silno učitelja in učence. V ta namen nam služijo tudi skupne igre, skupni izleti, pouk v naravi, negovanje cvetlic v višjih razredih, akvarij itd. Učenci bodo spoznali, da se učitelj zanima zanje, za vse njih delo in početke, da živi tako rekoč le zanje. To spoznanje bo vzbudilo ljubezen do učitelja — oče, prijatelj in svetovalc jim bo obenem ne le v šolski dobi, temveč tudi pozneje v življenju.

Še nečesa ne smemo pozabiti! Učitelj bodi previden, zmeren in dosleden pri uporabi zapovedi in prepovedi, pohvale in kazni. Vsaka nepremišljenost njegova rodi lahko mnogo zla: zahrbtnost in neodkritosrčnost, zavist in sovraštvo. Vzljubili pa nas bodo učenci, če bomo pri tem dosledni in zmerni, vzljubili celo kaznovani, saj bodo spoznali in videli upravičenost našega ravnanja. Po prestani kazni pa naj se učitelj kaže učencu ljubeznivega. Posebno sočutje imej učitelj do učencev, ki imajo kako telesno ali duševno hišo ter prepreči vsako norčevanje ali zaničevanje teh že itak pomilovanja vrednih otrok.

Le mnogo solnca in toplote v razrede, a le malo mračnih trenutkov, saj pravi naš veliki pedagog Jan Komensky: »Najboljšo obliko discipline nas uči nebeško solnce, ki vsemu, kar raste, daje vsekar luči in gorkote, večkrat dežja in vetra in le redkokdaj grmenja, čeprav tudi to le v korist.« Šolska disciplina mora stremeti za tem, da otroci svoje vzgojiteljše ljubijo. Ta duševni položaj se ne more doseči z drugimi sredstvi, kot z dobrimi vzgledi, prijaznimi besedami in odkritosrčnim obečevanjem, s hudim nastopom le izjemoma in le z namenom, da se strogoost vedno združuje z ljubeznijo.

Učitelj, ki se bo trudil upoštevati vse omenjeno, bo vzgojil deco, ki bo krepotna in značajna, dal ji bo vsega, kar bo rabila v življenju v zadostni meri, pridobil pa si bo zato nje ljubezen, ki ga bo vnemala v delu in mu donášala zadovoljstvo v poklicu.

Otroška srca primerjamo lahko bršljanu. Kakor bršljan, tako potrebuje mladina krepke, pokončne opore, da se more dvigati vedno više in više ter se napajati v čistem in zdravem ozračju. Brez opore se bršljan plazi po tleh, po grmičevju ali skalovju in hira ter usiha. Enako otroška srca. Učitelj bodi mladini močan hrast, ravna opora, da bo mogla ob njem in po njem vedno le kvišku k solncu in luči. Le od zgoraj nam prihaja blagoslov, zadovoljnost, mir! Na ledenikih ne raste, ne uspeva bršljan. Tudi ledenih src učiteljev(-ic) ne mara mladina. Takih se mladina ogiblje in jih mrzi. Njih delo je le slepilo, zato pa so njih vzgojni uspehi velika ničla.

Učitelj in ljudstvo.

Poročilo na Kmetijskih dnevih v Mariboru, dne 13. avgusta l. l

Fort. Lužar.

Pri nas je važen delokrog učitelja vobče znan, znani so pa tudi uspehi in zasluge učitelja pri prosvetnem, narodnogospodarskem in drugem kulturnem delu. Prosveta se sedaj širi povsod in blagor dobre šole se skuša razgrniti v vsako občino.

Zaradi pomena pisave in drugih predmetov za razne potrebe življenja so se po svetu posebno razširile osnovne ali ljudske šole. Pisava je postala najvažnejše izobraževalno sredstvo in razvoj abecede kaže pri vseh narodih veliko resnost za ohranitev mnogoterega duševnega dela. Izsledki raznih mislecev in govornikov so se postavljali za trajnejši obstanek v knjige, a s tem je nastopilo poučevanje z zapisanom besedo. Guttenbergova iznajdba tiskarstva v 15. stoletju je končno omogočila, da so se duševni proizvodi vsestransko razširili med vsa ljudstva. Poleg knjig nabožne vsebine so se kaj hitro pomnožili abecedniki in razne knjige z drugim znanjem. Vedno več oseb je dobilo priliko ali službo, da je poučevalo mladino v branju in pisanju ter prišlo s tem v posebno dotiko z ljudstvom. Vsak pogled v razvoj šolstva nam pojasnuje, koliko podrobnih sprememb, oziroma izboljšanj je že doživela šola. Prav soliden in naraven temelj ljudskemu šolstvu je postavil slavnoznani češki pedagog Komensky v 17. stoletju. On je določil, da imej vsaka občina svojo šolo in naj se v njej »o vsem« nazorno poučuje. Šolstvo se je v teku zadnjih stoletij razvilo zelo neenotno, namreč v vsaki državi in deželi po slučajnih potrebah in gospodarskih možnostih. Sledile so tudi splošne državne odredbe in slednjič, posebno v 19. stoletju, šolski zakoni. Pri tem se je utrdil in izboljšal položaj učiteljstva: Z neizogibno tehniko in rastočo svetovno kulturo je šola postala vsakemu narodu nujno potrebna. Poleg naravnega vtisa besede vlada svet tudi umetni vtis črke. Dandanes bi kazal oni, ki govori, da šola ni potrebna, ker so ljudje živeli nekdanj tudi brez šole, zelo omejeno znanje o življenju. Tu smo pred dejstvom, kakor bi vpraševali, kako so ljudje nekdanj živeli brez šivalnega stroja, brez železnic in drugih sredstev svetovnega prometa, oziroma kako so živeli ljudje še mnogo prej le kot lovci, brez živine, brez žita, brez krompirja in drugih polagoma pridobljenih kulturnih rastlin. Znanost je postala velika moč.

Učna snov ali tvarina je sedaj natančno odmerjena in učne knjige so sestavljene po najboljših načelih, izpopolnjujejo se pa še vedno s tokom časa. Do pridobitve vseh teh pripomočkov je bila dolga pot. Pri Slovencih je za izboljšanje šolstva zastavil vse svoje moči knezoškof Anton Martin Slomšek ter izdal mnogo praktičnih navodil in spisov. Preobširno bi bilo, da bi tu iz prejšnjih dob omenjal raznotere pretirane in zmotne zahteve o vzgoji in pouku. V nekaterih ozirih je dobila celo knjiga prevelik poudarek v šoli. Tudi znanost je dolgo slepo sledila starim knjigam in prezirala življenje, dokler niso v 19. stoletju zopet krenili k samospoznavanju narave. Resnica je tudi, da je črka mrtva in duh je, ki oživlja. Pisava le olajšuje pregled in trajnost misli, oziroma spomina. Knjiga sama na sebi pa zato ni nič manj važna, saj si dandanes dobrega večjega gospodarstva niti misliti ne moremo brez pisave, brez knjigovodstva in nobene znanstvene stroke brez knjig.

S skupnim poukom ali šolo se je prvotno vobče največ pečala cerkev. Skoraj povsod so največ pouka prevzeli samostani. Države so šele mnogo pozneje, v 18. in 19. stoletju, začele skrbeti za šolstvo in še to le za najnujnejše potrebe. Učiteljstvo dolgo ni dobilo povoljne izobrazbe. Naravno je zatorej,

da je dala cerkev po svoji organizaciji najbolj bistveno smer posebno nižjemu šolstvu. Šolski zakoniki so uzakonili v e r s k o n r a v n o v z g o j o in splošno velja za najboljšo načelo, da naj se vrši vzgoja na verski podlagi ter da naj učiteljstvo skupno deluje z duhovščino. Slomšek je to mično predstavil v znanih verzih »Cerkev in šola sestrici sta dve, ena brez druge hoditi ne sme«. Izredno lepo razmerje med cerkvijo, šolo in ljudstvom pa je pokazal pokojni msgr. dr. Anton Medved s svojim vzvišenim govorom na nadučitelja Josipa Čížeka v Pilštanju »Slava vrlemu učitelju«. (Govor je natisnjen v lanskem »Slovenskem Učitelju«, št. 6). V tem slavnostnem govoru padajo duhovnikove besede na učiteljev stanovski ponos tako ginljivo, kakor bi sipal dišeče cvetje na srce vsakega poslušalca.

O t r o c i so jako različne individualnosti, kar povzroča učitelju veliko preudarjanja, ker ni dandanes šola samo za boljše otroke, temveč za vsakega otroka. Nekateri otroci zelo zaostajajo v zmožnostih, pri mnogih je pa večkrat velika ovira zunanja okolica, ki podira, kar gradi šola. Duševne zmožnosti otrok se zelo proučujejo pri o t r o š k e m d u š e s l o v j u. Več o tem ste danes slišali iz predavanja gospoda nadzornika Finka.

Temelj vzgoje je v dobri d r u ž i n i. Iz družine črpajo otroci dobre čednosti in značaj za življenje. Žal, da se pri prestopu v zakonsko zvezo premalokdaj misli na vzgojo bodoče mladine. Veliko zakonov je nepremišljeno začetih, tudi duševno nezdravi vstopajo vanj. Učiteljstvo mora potem pri mladini z vzgojo marsikaj popravljati, prenašati pa tudi večkratne hude spore s starši. Ljudje, ki prej še nikoli niso mislili na kak pomen vzgoje, krivijo naenkrat namesto sebe šolo za vse zlo. Dobri starši pa cenijo šolo in delajo veselje onim, ki se trudijo z mladino. Kaj lepo se zato čita staro poročilo o slovenskih kmetih iz Sv. Križa na Murskem polju iz l. 1784., kako so kmetje na saneh spravljali otroke v šolo, oziroma brezplačno prenočevali v hudi zimi. Ti vzorni kmečki prijatelji so bili od cesarja odlikovani s srebrnimi kolajnami, vsi prebivalci Murskega polja pa javno pohvaljeni.

Pouk mladine in s tem stik s starši ali družinami postavlja učitelja in učiteljico v s r e d i š č e l j u d s t v a. Tu so raznotere socialne razmere in večkrat zelo nepovoljni pogoji za dobro razmerje med učiteljstvom in ljudstvom. Lepa šola, dobro stanovanje napravlja učitelju veselje do dela; slaba šola, tesno ali celo nezdravo stanovanje ne more napravljati takega veselja. V mnogih krajih so ljudje sami dostopni za kak napredek ali za kako izboljšanje, drugod se pa ne morejo premakniti na dobro ter se upirajo za vsako ograjo, za vsako učilo in sploh in za vsako reč, ki bi imela kaj dobrega na sebi. V nekaterih občinah so ljudje brez kakih smotrov. Malo bi se bilo treba skupno ganiti, pa bi bila boljša pota v vasi, mlaka odstranjena, napeljana pa pitna voda. Toda neka lena zavist tega ne dopušča in ljudje trdijo, »če je bilo prej dobro, naj bo pa še sedaj, kaj se bomo brigali za druge«. Učitelj lahko take reči primerno predstavi, a nikakor ne v žaljivem in norčavem, temveč v ljubeznivem in izboljševalnem tonu. Zveza z ljudmi je na več strani važna. Včasih je kako sodelovanje z ljudmi tudi za šolo kos kapitala. Ljudje so pridobljeni za učila, za vrt, za razširjanje šole itd. Med ljudmi se da vzgojiti večja i d e j n a p o g l o b i t e v ž i v l j e n j a. Učitelj, ki ne tiči samo za šolskimi stenami, skrbi izven šole za boljši vpliv na življenje zunaj šole. Pokvarjeni otroci so pač zelo velika ovira za napredek drugih v šoli. Učiteljica, ki ima pozornost na žensko izobrazbo, svetuje marsikaj pri vzgoji in pove staršem, da večkrat preveč upogajajo svoje otroke itd. Lepa navodila so v Jemeršičevi knjigi »Materino delo za Boga in domovino«, v spisu »Mati vzgojiteljica«, založila uprava dekliskega lista »Vigred« in dr. Jože Jerajevem »Narodnem Prerodu« (Prosветna knjižnica, I. zv., Maribor 1925; ocena je v »Slov. Učitelju« 1925, št. 5, str. 68).

Začetek človeške omike je v poljedelstvu. Visoko je zato ceniti Gregorčičeve besede:

»Kar mož nebesa so poslala,
da večnih nas otmo grobov —
vse kmečka mati je zibala,
iz kmečkih so prišli domov.«

Učitelj dobi znanje o poljedelstvu tudi na učiteljišču in izvršuje to pozneje vsaj na šolskem vrtu. Sadjarstvo, zelenjadarstvo, cvetličarstvo, čebelarstvo ima prav lep vzgojen pomen. Naj povem, kako in kaj je nekje ljudstvo mislilo o šolskem vrtu.

Krog neke šole, kjer sem jaz služboval, je bil prav slab breg in občina je zato dala šoli ta svet skoraj brezplačno. Z velikim trudom in dovažanjem zemlje smo vendar napravili precejšen vrt in v njem tudi drevesnico. Ljučem se je to kaj čudno zdelo, da se učitelj loti tako nepripravnega zemljišča. V teku let so bili pa boljšega mnenja in prišla je celo doba, da bi kmalu lepo urejen vrt prepisali sosedu, toda to se jim seveda ni posrečilo. Otroci so pomagali vsako leto na šolskem vrtu in dobili pri izstopu iz šole drevesca in cvetice v spomin. Polagoma so tudi starši pridno kupovali drevje iz šolskega vrta in hvalili, da uspeva mnogo bolje, kakor dobljeno iz drugih drevesnic, ker je navajeno domače zemlje in podnebja. Pa je kupil kmetski fant za nekaj prihranjenih kronic razna drevesca, da bi jih posadil doma. Njegova mati, ki ni nikoli obiskovala šole, je okrog žalostno govorila: »Glejte, kako neumen je naš fant, da zapravlja denar za take reči.« Pozneje je ta fant vse svoje posestvo posadil z drevjem iz šolskega vrta, kar je donajalo lep dohodek. Dostikrat smo opomnili ob obilnih pridelkih tudi ono mater na njene plašne besede, ter se tudi zabavali, ker je ženica priznavala in pravila, kako so bili nekaj sosedje za drevje neumni. Sedaj imajo v tem kraju gospodarji in gospodinje mnogo smisla za sadjarstvo.

Ker so učenci naših šol na deželi večinoma otroci poljedelcev, je neobhodno potrebno, da se seznanijo s pomenom in napredkom poljedelstva. V ta namen imajo šolske čitanke razne sestavke, računice pa razne naloge, ki upoštevajo kmetovalčevo življenje; za pripomoček je predmet prirodoznanstvo. Na bivšem Kranjskem se je pred 18 leti ponavljala šola preosnovala v kmetijsko nadaljevalno šolo. Kako temeljito je poskrbelo učiteljstvo za praktično povzdigo kmetijskega pouka v osnovni in kmetijsko nadaljevalni šoli, je razvidno iz zbirke »Predavanja učiteljev krškega in litijskega okraja v šolskem letu 1908./09.«, izdal in založil Lj. Stiasny. Zbirka se posebej ozira tudi na gospodinjski pouk, vobče pa na gojitev veselja do poljedelstva in na ljubezen do domače grude. Nabrano gradivo za ponavljalne šole je vedno vredno vsega upoštevanja pri poljedelskem pouku. Izšla je še v tem smislu posebna Računica, Berilo, podrobni učni načrt in dve knjigi učnih slik. Zelo markanten članek o nadaljevalni šoli in kako je treba pridobivati zaupanje učencev v teh letih je spisala Angela Grčarjeva v »Slovenskem Učitelju« 1925, št. 3/4.

Ko izstopijo učenci in učenke s 14 letom iz šole, pridejo pod vplive, ki so zanje kaj lahko pogubni. Nadaljnja izobrazba iz šole izstopivše mladine je večkrat zelo dvomljiva ter dela pri vsakem stanu dosti preglavice staršem in vzgojiteljem. Potrebna je neka moralna ali etična opora nad prekipavočimi naravnimi nagoni za zrelostno dobo. Učiteljstvo skuša s priložnostnim stikom, s predavanji in s slovstvom pojasniti mnogotere slabe pojave in zabraniti varljive razvade. Ker se v tej pošolski dobi mladina rada povsod samostojno uveljavlja, je vsekako pomenljivo, da se ji predstavlja kjerkoli mogoče kaj dobrega in z dobrim zgledom. Dandanes svet pač ne napravlja dobrega trajnega miljeja ali okoliša za mladino, ker se preveč doma govori in čita iz časopisov o toliko sirovostih; v filmih in plakatih kaže toliko izpremenljivih pustolovščin, pretefov in pobojev med gospodo (ne da bi se inteligenca kaj spodtikala); prav

malo pa zine v družini o dobrih delih in dobrih vzorih. Na tem mestu omenjam dve knjižici, ki sta vredni, da jih priporočamo mladim ljudem, in sicer za dečke »Svetilnik na morju življenja«, spisal v obliki molitvenika A. Čadež, ocena je v »Slov. Učitelju« 1923, str. 108; za dekleta pa »Most v življenje«, spisal tudi A. Čadež, ocena je v »Slov. Učitelju« 1923, str. 23 in 49. Kakšno bodi sodelovanje katoliškega učiteljstva pri nadaljnji naobrazbi mladine, ki zapusti šolo, navaja podrobno članek A. K. v »Slov. Učitelju« 1922, str. 85. Priporočljivi članki v »Slov. Učitelju« za to dobo so še: »Mladikavci v vihravi dobi«, A. Čadež, 1921, št. 5 in 6; »Vzroki zanemarjenosti in vzgoja zanemarjene mladine«, Adolf Sadar, 1921, št. 10 in 11; »Učitelj in doraščajoča mladina«, Boris Grad, 1924, št. 3/4.

Dobre smernice v teh člankih veljajo tudi za priložnostni in nadaljnji pouk pri strokovni izobrazbi mladine. V tem oziru smo na deželi posebno za mladino od 14. do 18. leta na pomanjkljivi točki, ker je premalo kmetijskih in drugih strokovnih šol. Strokovnjaki so že sestavili poseben načrt za obvezno udeležbo strokovnega kmetijskega pouka, a ta načrt še ni uzakonjen, kakor tudi ni urejen težko pričakovani osnovnošolski zakon za celo državo. Za sedaj si v nekaterih krajih pomagajo potom samoizobrazbe s strokovnimi knjigami v raznih društvih. O tem »Kako naj postanem modern kmet« je članek v letošnji »Domoljubovi« prilogi, ki je namenjena izobrazbi, št. 31, Fantovski večeri v pismih. Nekaj res uspešnega so pa pogodili v Št. Ilju pri Velenju. Poročilo s sliko v »Ilustriranem Slovencu« II, št. 32, pravi sledeče: »Pri nas imamo že par kmetijskih šol, toda ogromna večina naše kmetijske mladine je vendarle še vedno brez sistematičnega pouka. Vse hvale vredna je bila zato iniciativa učitelja v Sp. Ponikvi, g. Theuerschua, ki je osnoval v zvezi s šentiljskim nadučiteljem Gradiškom in župnikom Scareinerjem v Št. Ilju pri Velenju posebno kmetijsko nadaljevalno šolo, ki je prva institucija te vrste v Sloveniji. Zamišljena je kot dvoletna in le za zimsko dobo, tako da jo lahko obiskuje vsak. Lani jo je obiskovalo 35 fantov najrazličnejše starosti iz domače in sosednih župnij. Njen lep uspeh je dal pobudo tudi za ustanovitev sličnih šol v Vojniku pri Celju, v Rečici ob Paki, v Slivnici in v Ljubnem. Poučevalo se je kmetijstvo, gospodarstvo, gospodarsko računovodstvo, živinoreja, zadružništvo in veronauk, razen tega so pa priredili tudi več poučnih izletov v razne kmetijske šole in na vzorna gospodarstva. Pouk je brezplačen, ker pomagajo vzdrževati šole občine in okrajni zastopi. Pred kratkim se je vršil v Celju sestanek učiteljstva teh šol, kjer so na podlagi dobljenih izkušenj utrdili definitivni podrobni učni načrt za take šole, ki bo, kakor čujemo, v kratkem tudi objavljen. Mi pozdravljamo od srca hvalevredna prizadevanja teh delavcev, za katera mu bo naše ljudstvo hvaležno.« Za žensko nadaljnjo izobrazbo se vršijo po deželi že več let dobri gospodinjski tečaji. Po nekem določenem načrtu bi se dala tudi za žensko mladino pomnožiti izobrazba in zraven uvrstiti domača vzgoja, higiena in drugo. Ker obstojajo v mnogih župnijah že izobraževalna društva, je prilično privabiti v ta društva mladino, ki je že zapustila šolo in naj učitelj ali učiteljica prevzame vsaj od slučaja do slučaja kako predavanje. Strokovnega, a drugim manj znanega gradiva je v raznih listih danes povsod v izobilju. Opozarjam še izrečno, da je treba pri kmetijstvu poudarjati v z a j e m n o s t d o d r u g i h s t a n o v, ker je vrednost pridelkov odvisna od odjemalcev, torej od trgovine, obrti in industrije. Tudi predstavljam tu besede imenitnega državnika, nekdanjega predsednika Zedinjenih držav Severne Amerike Garfielda, moža iz ljudstva. V mladosti je bil hlapec, potem mornar, vzgojitelj, profesor, general, pravnik in poslanec. V svoj zapisnik je zapisal: »Kdor nas v mladih letih nauči kolikor najbolj mogoče porabiti mladostni čas, ta bo največji dobrotnik ljudstva.«

Nekaj iz šole izstopivše mladine pritegnejo kmalu nase razna telovadna društva. V taki organizaciji naj se mladina ogiblje sovraštva z društvi, ki imajo enake smotre, ter naj tudi v tem slučaju pokaže boljšo izobrazbo. Velika opasnost za mladino so veseljačenja, popivanje in razne zabave za narodne namene. To pa je sedaj popolnoma odpravila Orlovska organizacija, kakor z zadovoljstvom čitamo v »Ilustriranem Slovencu« II, št. 30. Starši morejo brez skrbi puščati svojo mladino k orlovskim prireditvam. Društveno življenje je zelo pomenljivo za vsak kraj. Mladina najde tu neko skupnost in se razvija kakor neka širša družina. Zelo cenjena so prosvetna društva. Treba je povsod le pametnega voditelja, žal pa moram omeniti, da je malo društev pri »Prosvetni zvezi«, kjer bi sodeloval učitelj ali učiteljica. Priporočam, da si šole naročijo njeno lepo glasilo »Naš Dom«. (Uprava je v Mariboru, Aleksandrova cesta 6/L.; stane letno 20 Din.) V »Našem Domu« so vse potrebne smernice za narodno delo. Pri obstoječih društvih je priložnost kaj več ukrepati o podeželski dobrodelnosti. Dekleta in žene se posebej izobrazujejo, imajo svojo »Dekliško zvezo« in cenjen list »Vigred«.

Ker smo Slovenci narod z lastno kulturo, je naša dolžnost, da to dedščino ohranimo in pomnožimo. Notranjo vrednost naše narodnosti moramo pa dobro poznati in jo vcepiti že mladini v srcé. Ljubo nam mora seveda biti soglasje z našimi slovanskimi brati. Šola naj opozarja na naše narodopisje, posebno na narodne pesmi, narodno govornico. Podlaga temu je v šoli jezikovni pouk. Štajerski učitelj in pesnik Jožef Freiensfeld je zapustil lepo pesmico:

»Slovenski svet, ti si krasan,
zares, nebo te je ljubilo,
da te takó je obdarilo,
kakó bi te ne ljubil jaz?«

Narodne pesmi imajo zaradi svoje lahke umevnosti in čuvstvenosti posebno privlačno silo. Besedilo je zbrano v veliki dr. K. Štrekljevi zbirki. Štrekelj se je pa najbolj oziral na jezikovno stran in na natančnost narečij. Za širjenje dobrega zrnja in odstranitve raznega grdega plevela, posebno z dobrega moralnega stališča, bi bila potrebna kaka drugačna izdaja narodnih pesmi; sicer pa tudi mnogo koristijo manjše zbirke z napevi. Vedno bolj se seznanjamo z narodnim pesništvom naših južnih bratov. Tem so bile pesmi v najboljšo tolažbo pri izredno slabih razmerah. Pri vsaki hiši so imeli gosli. Našim ljudem, ki so toliko dnevno zaposleni s hitrim čitanjem časopisov, s sporti, s kajenjem in drugim, še bolj čudna zdi dolga vrsta kitic in toliko ponavljanje v kaki narodni pesmi. Toda tudi navaden človek živi duševno življenje ter išče duševnega zaposlenja, zavelja in razvedrila. Moderna, v pomanjkajočem času vzgojena mestna mladina, póje v družbi prevečkrat hitro. Komaj izpóje eno kitico ali košček pesmi, že sledi površno druga pesem in vse se konča brez občutka in celo norčavo ali neznosno hitro, kakor majhen ogenj, ki hitro popfrlí. Letos gledam iz svojega stanovanja na stavbišča v soseščini, kjer je zaposlenih veliko Bosančev. Zanima me njih skromno obnašanje in uporaba prostega časa. Kadar je slabo vreme, sicer pa zjutraj pred delom, opoldne in zvečer po delu in celo sredi noči pójejo mirno v svojih barakah narodne pesmi in molitve. To jim je največja duševna zabava. Torej ne vlada med njimi sama nezadovoljnost, kletev, tobak in alkohol, kakor tolikrat drugod; pač pa upanje in pokojno veselje, kakor bi po dnevi nič ne trpeli. — Vzgojo boljše narodne in državne zavesti kaže članek Fr. S. Finžgarja v »Slovenskem Učitelju« 1923, št. 10/12 in knjiga dr. J. Jeraja »Državljanska vzgoja«. — Posebnost je, kako cenijo drugod poštenje. Poslanec St. Radić je pravil ne-

davno na nekem shodu, da med Dalmatinci že 100 let ni nihče niti sišice ukradel. Ko sem bil lansko leto v kopalšču na otoku Krku, se mi je čudno zdelo, da nikjer nimajo nič ključev v vratih in torej nič skrbi pred tatovi. Pa je šel tovariš od tam v Benetke z izposojenim dragocenim fotografičnim aparatom. Teža so mu Italijani iz žepa ukradli. Ko je naznanil policiji, so mu rekli, da »naj ne bo preveč žalosten, to je danes že šestnajsto naznanilo tatvine«. Pač značilna primera za kulturo na naši in drugi strani Jadranskega morja.

Od učiteljstva se je že mnogokrat zahtevalo, da naj se splošno udejstvuje tudi izven šole za izobraževalno, gospodarsko in karitativno delo. Vzrok tiči v veliki potrebi inteligentnih delavcev na deželi, dostikrat pa v tem, ker je znano, da so učitelji izven šole že veliko dobrega izvršili. Tu je težko najti za vse pravo navodilo. Cerkveno orglanje je važno z glasbeno-umetniškega stališča in za glasbeno vzgojo. (»Slov. Učitelj« 1921, št. 9, str. 144.) Prof. Bežek pravi v svojem »Ukoslovju« na str. 248: »Pravo učiteljevanje ni združljivo z nikakim drugim poslom, nego zahteva celotnega moža in vse njegove sile.« Pred več leti (l. 1921.) je ljubljanski poverjenik za uk in bogočastje dr. Skaberne v Ljubljani izdal o izvenšolskem prosvetnem delu posebno okrožnico (v »Slovenskem Učitelju« 1921, št. 2, str. 39) in sam je na predavanjih nujno priporočal izvenšolsko delo. Del učiteljstva s tem ni bil zadovoljen in se je izjavil samo za delo v šoli. Pred svetovno vojsko nekaterim celo niti ni bilo prav, ako se je učitelj kaj porazgovoril s kmetom, dasi je kmečki stan časten in ima v marsičem prednost pred drugimi stanovi. V že prej omenjenih »Predavanjih za preosnovno ponavljalne šole« iz l. 1909., str. 58 pa čitamo iz predavanja učiteljice Marije Tomčeve tole: »To se seveda ne bo zdelo pametno onemu, ki hrepeni le po tem, da bi se učitelj prišteval tako zvani »inteligenci«, ki se hoče dvigniti v neke nedogledne višave, a v tem izgublja tla pod nogami, in mesto da bi zavzemal med narodom častno in vplivno mesto, igra v boljših krogih vlogo ponižnega sluga. Tak učitelj odbija ljudstvo od sebe, mesto da bi mu pomagal v gospodarskem napredku.« Mučno stališče so v pretekli dobi razvoja slovenskega združništva zavzemali nekateri učitelji na velikih večrazrednicah proti učiteljem na majhnih šolah v okolici, da so jih, kljub oznanjevanju človeških pravic, radi prezirali zaradi sodelovanja z ljudstvom. Tovariš, ki je bil pri kaki zadrugi, skoraj priti ni smel v njih družbo in nikomur ga niso predstavili. Pač pa je moral pohlevno poslušati, kako govorijo na veliki šoli učitelji le o ravnatelju bližnjega podjetja. »Ravnatelj spredaj, ravnatelj zadaj; ravnateljica levo, ravnateljica desno,« je vedno pelo na uho. Prav je, da učitelj ne kaže kake nadutosti proti uglednim osebam v svojem okolišu ter se naj proti njim vsekako taktno obnaša, ampak pozna naj tudi tovariša, ki kaj dela na deželi za ljudstvo. V nekaterih krajih je inteligenca delala umetno prepad med višjimi in nižjimi ter dušila z nedemokratsko in nesocialno domišljijo delo drugih med ljudstvom. [Zapomniti si je Gregorčičeve besede: »Ne stol možu, mož stolu da sijaj!« Inteligenca rada reklamira zase izobrazbo, ne odpre pa rada kmetu ne dobrih knjig ne prosvete. Mrtvi in največkrat zanemarjeni počivajo zborniki v predalih in policah, a vsi zakladi v knjigah ne pomenijo dosti, ako jih nihče ne predstavlja ljudstvu, ki vobče nima ne prilike ne časa, da bi vse zasledovalo sprti.

Opravki z ljudstvom kažejo, da se ljudstvo večkrat površno presoja. Slišimo besede »tam so dobri ljudje, a tam so slabi ljudje«. V tem so mnoge zmote in krivda je na raznih straneh. Tudi so ljudje za eno reč ali zadevo dobri, a drugo pa nedovzetni. Vprašanje je, kdo in kako posamezniki so, ki tvorijo ljudstvo, ter tudi, kdo izreka tako sodbo. Pred mnogimi leti je neki list pisal, kako so v kraju K. dobri ljudje. Dopisnik je poznal gostilničarja, učitelja in nekaj lovcev kot elitne zastopnike ljudstva. Veseljačenje in lov je bilo

merilo za ocenitev ljudstva. Ko so pri istem ljudstvu začele druge človekoljubne osebe z združništvom, so se temu ljudje objestno upirali. Za izboljšanje mlekarstva je prišel v oni kraj strokovnjak iz Švice, a namesto da bi poslušali njegove nasvete, so ga pognali z vilami. Do tega bi najbrže ne prišlo in ljudstvo bi res bilo vredno hvale, ko bi oni veseljaki kaj bolj kazali kulturo s socialnim poukom naroda. Pri presojevanju ljudskih množic ne sme biti vsaka sodba o posameznikih kar splošna za ljudstvo. Osebe v mestih, ki še nikoli nišo živele malo na kmetih, sodijo ljudstvo po deželi večkrat lahkomišljeno po Jurčičevem spakljivem »Krvavju« in po takih slučajnih pripovedniških tipih, zato pa nastanejo tudi večkrat nespametni in nevezgledni nastopi mladih inteligentov na deželi, ki narodu veliko škodujejo. Kako pa nastopijo gnile razmere v krajih, kjer se učiteljstvo preveč neprevidno udaja slabim lokalnim razmeram, je pokazal pred več leti slučaj v nekem malo oddaljenem trgu. Učiteljstvo se je dolgo časa delilo v dva tabora in navezalo na dve gostilni. Prihajale so pritožbe na šolske oblasti. Ko pride višji šolski nadzornik, so ga sprejeli z godbo in peljali do določene gostilne; ko gre potem nadzornik dalje po trgu, pride še druga skupina in ga pelje z drugo godbo k drugi gostilni. Sovraštvo je bilo tako veliko med učiteljstvom, da je bil pri kompetenci za upraviteljsko mesto mnogo starejši tovariš prezrt ter je potem od žalosti zblaznel. Kje je čut odgovornosti, da se krajevno učiteljstvo tako spozabi in gre tako daleč za nizkimi nagoni posameznikov med ljudstvom? Kaj naj misli ostalo prebivalstvo o inteligenci, ki se tako neumno obeša na gostilne? S tem pa nikakor ne obsojam gostiln v splošnem, ker ustrezajo mnogim potrebam ljudstva ter so mnogokrat tudi važen činitelj, toda tu naj velja za učitelja »vse kar je prav« ni naj nikar morebiti ne misli z Martinom Kačurjem, da ima karijero, ako veliko pije. Misliti da še sledeči slučaj. V nekem kraju ob Savi imajo lepo pevsko društvo. Potrebovali so pevodjo ter prosili na višjem mestu, da jim na vsak način pošljejo takega učitelja. To se je društvu posrečilo. Stavili so pa strankarji na učitelja tolike zahteve, da je moral kmalu prositi drugam, ker bi ga sicer tako izvenšolsko delo popolnoma ugonobilo. Zadolžil se je že na vseh koncih in po gostilnah so potem pobirali zanj darila, da je mogel vsaj nekaj dolga pokriti, drugo je prevzela posojilnica.

Pri pogledu v kako tako preteklost gre idealen in samostojen učitelj vendar preko lokalnih nizkotnosti in kratkovidnosti ter dela dalje po preizkušeni poti za boljši ljudski naraščaj. Povsod mu kaže življenje svoje boljše in vzvišene naloge. Z zaupanjem v dobrine, v delo in izobrazbo ljudstva so učitelji v nekaterih krajih prenovili vso okolico. Praktična navodila o uveljavljanju učitelja ali učiteljice pri ljudstvu in mladini navajajo šolski stanovski in strokovni listi. Kazala naslovov v raznih letnikih »Slovenskega Učitelja« kažejo na veliko mero tega udejstvovanja.

Slovenski učitelji delujemo v majhnem narodu. Borba za obstanek med velikimi sosedi je povsod huda, a ne brezupna. Tudi majhen narod zapusti lahko lepo dedščino. Stare Grke je rešila kultura in umetnost strašne noči uničenja in pozabljivosti. Poljaki niso izgini, ko so bili podjarmljeni in razdeljeni med brate Ruse in sosedne Nemce. Staroslovenščina, jezik sv. Cirila in Metoda, je v časti pri vseh Slovanih. Majhni narodi se ne morejo ponašati z velikimi zmagami, revolucijami in z morilno inteligenco, kakor je še vedno tako »slavno« za zgodovino, s katero se ponašajo veliki narodi. Narode rešuje spoznanje in ljubezen za svobodo in delo, da pridejo na svoj račun. Tudi iz slovenskega naroda so izšli ljudje, ki imajo velik sloves po svetu pri iznajdbah, tehniki, umetnosti, znanstvu in slovstvu. Naši rojaki Vega, Kopitar, Prešeren, Slomšek, Krek, Cankar in drugi so priznane osebnosti. Minuli teden (8. avgusta) so v Ljutomeru odkrili spomenik velikemu učenjaku Miklošiču, največjemu

jezikoslovcu 19. stoletja. Sredi Prlekije v Slovenskih goricah pri Mali Nedelji je bilo pred 14 dnevi odkritje spomenika odličnega kulturnega delavca dr. Razlaga. Ti spomeniki naj spominjajo naše učitelje in učiteljice, da ostanejo povsod buditelji med ljudstvom ter se ravnaajo po krepkih besedah našega goriškega pesnika:

»Značajan sam, še v ljudstvu značaj
oživljaj, utrjuj, krepčaj!
Na to mi prvo skrb obračaj,
to naša je naloga zdaj!«

Resolucija.

Delokrog učitelja naj se razširi, kjerkoli dopuščajo stanovske okoliščine, tudi izven šole na izobrazbo naroda. Učitelj deluj v soglasju z duhovščino, ki je velika vzgojiteljica ljudstva. Mladini, ki zapuščajo šolo, bodi učitelj dober svetovalec ter ji vzbujaj ljubezen do poljedelstva in do domače grude; poleg obče priprave za razne stanove pa podpiraj učitelja na deželi še posebej strokovno izobrazbo in težnje poljedelcev. Ljudstvo naj se zaveda, da je treba delo učitelja in učiteljice podpirati ter jima dati trdno zaslombo.

Vsaka šola imej dosti velik šolski vrt. Kjer ga še ni, ali kjer je manjši od 10 arov, naj se postavi za napravo vrta potrebna vsota v proračunu krajnega šolskega sveta. Nobena nova šola naj se ne zida na takem prostoru, kjer bi ne mogel biti v njeni neposredni bližini lep šolski vrt. (Glede ureditve in delovnega načrta v šolskem vrtu je ravnokar izdal odlok veliki župan ljubljanske oblasti od 31. julija, Pbr. 5639.)

Šolarske in druge knjižnice naj se popolnijo z ozirom na poljedelski in gospodinjski pouk s strokovnimi časopisi in knjigami.

Kmečko stanovsko kulturo naslonimo na družino in narod, ker so v teh edinicah neizmerne pravne in verske vrednote. Šola naj kmečko stanovsko kulturo ohranja, in sicer napredno s pomnoženim strokovnim šolstvom.

V šoli je pri raznih predmetih vzbujati smisel za višje idealne vrednote, za požrtvovalnost, pogum, navdušenje za kaj dobrega, posebno kar nudi čuvstvo vere; torej ne poudarjati vedno in povsod le praktično korist.

Šola naj goji vero v staro poštenje, priporoča narodne noše in druge narodne posebnosti ali spominke preteklosti, ki oživljajo našo narodnost. Z gojitvijo narodne pesmi naj učiteljstvo poudarja, kolikega pomena je narodno pesništvo tudi v dela prostem času in kako je sploh cenjeno posebno pri naših južnih Slovanih.

Zakaj vzgajajmo krepko voljo v deci našega naroda?

Valči Sešek.

Krepka volja je velikega pomena za človeka, kajti:

1. krepka volja stori človeka značajnega,
2. krepka volja pospešuje vsako delo,
3. krepka volja vlada nad strastmi,
4. krepka volja usposobi človeka, da more trpeti,
5. krepka volja daje človeku veselja in je izvor kreposti.

»Vzgajajmo krepko voljo v deci našega naroda!« Zaklicala bi te besede, da bi jih čuli vsi, katerim je poverjena naloga, da vzgajajo našo mladino. Prepričana sem, da bi našle odmev v srcih, ki so idealna in ki so prežeta ljubezni do domovine.

Domovina! Kako često slišimo izgovarjati to ime, kako pogosto čujemo zagotavljati ljubezen do nje. In vendar pozabljamo radi, da domovine ne tvori mrtva gruda, ampak da obstoja iz ljudstva — iz naroda. Ljubezni do naroda, velike in požrtvovalne je torej treba! Ker pa tvorijo otroci prihodnost našega naroda, zato moramo vprav tem posvečati največjo skrb. Narod in ljudstvo pa ljubimo, ako ga spoštujemo. Iz spoštovanja do naroda, iz sočutja z njim, vzklije ona ljubezen, ki dela in se žrtvuje. Kdor pozna trpljenje uboge raje, kdor ve koliko solza in koliko krvi so prelili Jugoslovani od 13. stoletja dalje, kako so ječali pod tujim jarmom, ta spoštuje, ta ljubi to ljudstvo, ta stori tudi vse, da ga dvigne, da ga osreči.

Lahko so se naši severni sosedge razvijali, lahko je cvetela njih kultura, saj so jih naši pradedje čuvali turških nasilstev. V plačilo za to so jim stopili na tilnik, vihteli nad njimi bič in jih zatirali. Koliko notranje moči, koliko moralne sile je moralo biti v tem ljudstvu, da se je ohranilo vkljub vsemu temu. — Toda sto in stoletni vpliv tujega nasilja se kaže tudi v tem, da je v našem ljudstvu najvišja duševna moč — volja — stopila nekako v ozadje. Slabost volje je bolezen našega časa vobče, slabost volje našega ljudstva in pa posebej še pogubna posledica stoletij.

Valptov bič, pod katerim se je krivil hrbet ubogelega tlačana, osorna gosposka, pred katero se je tresel, zavest, da ga smatrajo za nesposobnega za višje službe, trpka resignacija, s katero se je vdal v svojo usodo, vse to je vplivalo na psiho našega naroda, vse to je nekako uspavalo njegove duševne sile. Toda, da govorim s pesnikom Ostrovrharja:

»Če nekdan bil naš rod je tlačen,
zdaj diše prost, živi ojačen!«

Da prost je sedaj, in za napredek ima dosti predpogojev, dosti sposobnosti, prav kakor pravi Medved:

»Imamo duševnih moči,
le krepko voljo Bog nam vlij!«

Tudi to krepko voljo je Bog položil v človekovo srce in dušo. — Volja je kakor zaklad, ki leži v globočini zemlje. Treba je le, da ta zaklad dvignemo in ga uporabljamo v lastno korist in v blagor drugih. Naša naloga je torej, da budimo voljo v deci našega naroda, da jo učimo zajemati iz bogatega rudnika, naša naloga je, da vzgajamo v nji močno, krepko voljo.

Katera volja pa je močna? Močna volja je ona, ki vztrajno stremi za ciljem, katerega hoče doseči. Nobena stvar je ne odvrne od tega stremljenja. Močna je volja, ako premagá vse zapreke, ako prekorači vse mostove, zaničuje vse ovire in težave, ter gleda nepremično na svoj cilj. Močna je ona volja, ki izpolnjuje svoje dolžnosti. — In tako krepko voljo naj vzgajamo v deci našega naroda! —

Že iz načina, kako se krepka volja javlja, spoznamo, da je res velikega pomena za človeka. Krepka volja je bogat vir, iz katerega črpa človek zaklade neminljive vrednosti, človeku daje značajnost, postavi ga za kralja nad strastmi, daje mu vztrajnost in s tem uspeh pri delu. Močna volja usposablja človeka, da v trpljenju ne omača, mu daje poguma v boju, premagá vsak odpor, ne straši se nobene ovire, ne oplaši je nobena nezgoda, ne zlomi je noben udarec. In če tako spoznamo bistvo močne volje, potem pač ni težko odgovoriti na vprašanje: »Zakaj naj vzgajamo krepko voljo v deci našega naroda?«. »Vzgajajmo jo zato, da jo vzgojimo v naših otrocih in jim s tem pomoremo do blažnje in do trajne sreče!«

Da pa sami sebe navdušimo za to delo, pogledjmo, kakšne posledice ima krepka volja za človeka.

Krepka volja stori človeka značajnega. Lep, kremenit značaj je za človeka največje bogastvo. Ako vzgajimo v otrocih močno voljo, jim s tem damo tudi značajnost. A srečen ni le vsak posamezen, če je značajan, značajni državljani so stebri, na katere se opira blagostanje cele države.

Naša doba toži, da je tako malo značajev, in to po pravici. A zakaj jih je tako malo? Ker je tako malo ljudi, ki bi se z močno voljo oklenili resnice. Ob žaru resnice se mora volja ogreti za hotenje in mora biti močna, da vztraja v vseh borbah, a vztraja le zato, ker si je v svesti resnice in pravice. To je značaj v najlepšem pomenu besede: »Človek z voljo, ukoreninjeno v resnici!«

Kako si človek pridobi značaj? — Treba mu je pravih in trdnih načel, treba mu je močne volje, da se ne odtegne nobeni, še tako težki dolžnosti. Treba mu je odkritosrčnosti in študa zoper dvojezičnost in domišljavost, treba mu je preprostosti in čistega namena. Značajan človek ne išče sreče zunaj sebe, sreča dobre vesti mu zadošča. Tak značaj bo tudi vedno rasel, razvil se bo v celoto in v popolno harmonijo. Kakršen bo na zunaj, tak bo na znotraj, njegove besede bodo njegove misli in njegova dejanja so v soglasju z njegovimi mislimi in besedami.

V človeku pa, ki nima volje, je brezvladje. V njem ni nobenega zakona, nobenega pravila, nobene vlade. Nič ga ne nagiblje, da bi delal dobro, nič ne odvrtača, da bi ne delal slabo. Kakor veje duh časa, kakor ga nagiblje srce, kakor ga priganja strast, tako dela. Takega človeka bi lahko osramotil z besedami, s katerimi je Kacijanar očital Nikolaju Žrinskemu neznačajnost, ko mu pravi:

»Kajne, kadar obnosi se obleka,
obrne se na drugo stran lahko?«

Nasprotno ima značajan človek sam sebe v oblasti, prost je vsakega suženjstva, kraljuje nad nezdravimi vnanjimi vplivi in se ne pusti vkovati v spone tujega naziranja. — Vzgajajmo torej krepko voljo v deci našega naroda, ker le ta jih stori značajne. Potem smo gotovi, da naši gojenci ne bodo otroci časa, ki se brez volje vdajajo njegovim razvadam in nazorom. Močna volja naj jih usposobi, da ostanejo njihova načela pravec vsega njihovega ravnanja.

Vzgajajmo krepko voljo v deci našega naroda tudi zato, ker ta pospešuje vsako delo. Delo napreduje le tedaj, če človek vestno in marljivo uporablja čas. Kolike vrednosti je vprav čas, tega se marsikdo ne zaveda. Pogostokrat manjka tudi energije, da bi čas dobro uporabili. Kratko — za vsako delo sploh je treba človeku volje. Kajti činitelj dejanja je volja. Treba nam je sicer za različna dejanja različne volje. — Vsako delo ima svoje neprijetnosti, ki zahtevajo često težke žrtve, veliko samozatajevanja in vztrajnosti. Čim večje je delo, tem močnejša mora biti volja. Brez močne volje ni mogoče izvesti nobenega težkega in velikega podjetja. Moč volje je znamenje tistih, ki žive, ko so umrli, v svojih napravah. Krepka volja je moč, s katero so zasledovali iznajditelji svoje misli in moč, s katero so dajali veliki rodoljubi družbi nove razvojne nagibe, nove oblike in nove smeri. In kdaj je bilo resnega dela bolj treba kot sedaj? Krvave sledove je pustila svetovna vojna vsepovsod in treba bo upreti vse moči, da se odstranijo pogubne posledice. Vzgajajmo torej v otrocih močno voljo, da bo kos nalogi, ki jo stavi na nje življenje. Posebno še naša nova domovina zahteva, da zastavi vsak poedinec vse svoje sile in tako dvigne blažino države.

Krepka volja je velikega pomena za človeka, ker mu tudi pomaga, da vlada nad strastmi. Brez krepke volje postane človek igrača svojih čuvstev. In kako nedoumno je človeško srce! Koliko temnih sil spi v njem, ki se prebude, ko človek niti ne misli in prevzamejo z omamljivo močjo vse teženje in mišljenje, ako ne bdi čuvarica pamet s svojimi utrjenimi, nepodkupljivimi načeli, ako ne gospodari krepka volja. — Duša, izročena samim čuvstvom, je.

kakor ladja brez krmarja na viharnem morju. Veter ne goni tako lahko peresca v zraku sem ter tja, kakor čuvstva slabotnega človeka. Sedaj čuti simpatijo, sedaj apatijo, da sam ne ve zakaj. Sedaj ljubi, potem zopet sovraži, sedaj je poln gorečnosti in poguma. Kmalu nato neodločen, pobit in strt, boječ. Starost, čas, izprememba socialnega stališča, vse vpliva nanj. — In zakaj se tako malo ljudi ubrani časovnemu duhu, vplivu razmer in vplivu osebnih koristi? Zato, ker se ubrani tako malo ljudi vsemu vplivu srca, zato, ker je tako malo ljudi, ki bi imeli močno voljo. Nešteto moralnih porazov vidimo v človeškem življenju, ker je volja preslaba, da bi se upirala strastem in slabim čuvstvom.

Nad vse važna je torej naloga vzgoje, pomagati gojencem, do gospodarstva volje nad nižjim hotenjem. Förster pravi: »Šola bi morala mladega človeka vzgajati, da bi v njem višje duševne moči gospodovale nad nižjimi. V resnici se pa trudi šola samo za to, da bi duh mladega človeka obsegel nezmerno učno stvarino. Kako žalostno je videti takega človeka, ko se poslovi od šole in stopi v življenje. V šoli si je pridobil vse formule in spretnosti, ki bo z njimi krotil divje sile v narodi. Protij elementarnim silam v svoji duši pa je brez formule in brez moči.«

Čemu naj še vzgajamo krepko voljo v gojencih? Tudi zato, da jih močna volja usposobi, da znajo prav trpeti. Trpljenje človeku ne izostane, saj se od zibelj do groba vpleta bol v njegovo življenje. In le oni, ki ima močno voljo, je ob trpljenju deležen blagoslova, ki ga prinašajo vsekdar s seboj skrbi in bridkosti. Nasprotno je pa onemu, ki ima šibko voljo, trpljenje dostikrat povod, da se nestalnost in omahljivost javlja bolj kot navadno. Popustljivost, brezbriznost, nemarnost so posledice, ki jih povzročajo trpljenje v mehkužni, slabotni duši. Skrbimo torej, da vzgojimo našo decu tako, da zna iz kelih trpljenja črpati tudi biserov neminljive vrednosti.

Slednjič pospešuje volja v človeku tudi veselje in zadovoljnost in je izvor kreposti. V pravem veselju je pot do krepke volje, na drugi strani je pa veselje izvrstno sredstvo za vzgojo volje. Pač nam nudi življenje veselja in razvedrila vsake vrste, a v tem veselju si človek le malokdaj voljo okrepi. Treba je pravega notranjega veselja in duševnega miru, ki mi ga ne more nihče vzeti in nihče skaliti. Do tega pa pridemo le tedaj, če imamo sami sebe popolnoma v oblasti. In kakor sta volja in veselje dva soodnosna pojma, to se pravi, kjer je volja, tam je gotovo tudi pravo veselje, tako si tudi volje in kreposti ne moremo misliti ločene drugo od druge. Nikjer ni prave volje in odločnega stremjenja, kjer ni kreposti, pa tudi ni kreposti brez močne volje.

In če se sedaj vprašamo: »Zakaj vzgajajmo krepko voljo v deci našega naroda?« nam pač ne bo težko odgovoriti. Vsak posameznik in vsi skupaj čutimo, da nam vsepovsod primanjkuje značajnih, delavnih in krepostnih osebnosti, ki bi nesebično zastavili svoje duševne in telesne sile in dvignile blagostanje naše mlade države.

Listek.

Na orožni vaji.

Srečko F. Kristan.

(Konec.)

Ker smo pa že enkrat v Ohridu, bi bila res škoda, da si ne bi ogledali še Sv. Naum. In res smo si izprosili, pri ohridskem arhimandritu, motorni čoln, dar kralja Aleksandra cerkvi sv. Klimenta, ki naj nas popelje drugo jutro čez jezero.

Ker smo imeli do večerje še nekaj časa, smo si ogledali ohridske znamenitosti, turške utrdbe, razne cerkve in stavbe. Ohridčani in okoličani so pra-

znovali ravno ta dan »Slavo sv. Klimenta«. Pri cerkvi sv. Klimenta je bilo silno živahno vrvenje. Pestra slika narodnih noš in zelo lepih vezenin mora začuditi potnika. Poleg cerkve je velika dvorana, polna pravoslavnega ljudstva, ki je od daleč prihitelo na to praznovanje. Na posameznih preprogah so sedele skupine družin in verjemite, pogled na to množico je nepozaben. Kako domače in prosto, brez pokvarjene civilizacije doji mati svoje dete. Že mali dojenček je oblečen v oblekco narodnih motivov.

Tudi običajen semenj je tu. Raznovrstne robe dovolj naprodaj. Zanimivi so izdelki iz srebra, luskin in ilovice: razne posode v obliki majolk, golobi in drugo. Veliko kupcev, še več radovedne in lepega željne mladeži — kot pri nas.

Po večerji smo si še malo ogledali večerno življenje in v teh krajih običajni korzo. Čez dan skoro ne vidiš ženskega sveta, a da vidiš na večer okoli 7. ure... Tu vidiš najlepše obleke, vso najnovejšo modo, tako zvano gospodo in meščanstvo. Kaka razlika v primeri s seljakom. In okoli osme do devete ure se vse zopet pravljíčno izgubi... Pri tej priliki bi omenil tudi naslednje. Ker se ženski svet vidi le na korzu in nisem opazil tistih pri nas običajnih kavalirjev-sitnežev, sem se malo radoveden o tem informiral. Kakor se mi je zatrjevalo, se tu na korzu ne »delajo« znanja. Škandal bi bil neizogiben, če bi nagovoril in se kavalirsko pridružil kakí nepoznani dami. Le če si uveden v rodbino, potem je stvar drugačna. No, če se ta etiketa dosledno izvaja, potem je lepo in bi tudi pri nas ne škodila. Bi vsaj tisti »duhoviti« kavalirji s svojimi opazkami — izginili.

Prihodnje jutro smo zasedli naš motorni čoln, lepo in res razkošno delo. Pred odhodom pa nas ljubeznivi pukovnik opozori, da nas točno ob 12. uri pričakujejo zopet v Ohridu. — Že reže vijak valove in brzo se pomika čoln v ravni črti, ki menda znaša okoli 26 kilometrov, proti Sv. Naumu. Lepo poletno jutro... jezero je malo valovito, vzhajajče solnce..., da, to je užitek. Kako sijajen pogled na Ohrid! V poldruhi uri smo prevozili jezero in se izkrcali na malem pomolu — Sv. Nauma. Mogočna je stavba samostana, posebno novi del, ki ga ravno sedaj završujejo. Lična veranda, sobice za kralja in kraljico, preprosto opremljeno, sama mala in lična cerkvica, kjer so ostanki sv. Nauma, vse vzbujajo zanimanje.

Sprejela sta nas bitoljski vladika Josip, ki se je ravno tu mudil, in hčerka našega divizionarja gdč. Kaja.

Tudi g. general nas je sprejel in nam ljubeznivo razkazal in opisal zgodovinske znamenitosti okolice in mejo med Albanijo in našo državo. »Kaluderi« so nam postregli z rakijo in crnu kafu. Ogledali smo si vso bližnjo okolico, tako izvire Drima. Ti izviri so podzemni odtoki Prespanskega jezera, ki leži okoli 170 metrov višje kot Ohridsko jezero. Odtok jezera je Črni Drim, ki odvaja vodo iz jezera pri Strugah, kjer je lovišče za jegulje. — Toda hitro je potekel čas in zopet nas vozi motorni čoln proti Ohridu. Jezero se je od jutra umirilo in ni bilo valovito.

Na obali nas je pričakoval neki poručnik in nas v imenu ohridske garnizije — povabil na obed. Bili smo prijetno presenečeni. Ko smo prvi prestopili prag obednice je zaigral tamburaški zbor koračnico. Tudi so med kosilom neumorno svirali in tudi prepevali narodne pesmi. Štabni pukovnik g. Dulić, izredno ljubezniv in simpatičen človek, nas je v imenu garnizije pozdravil in izrazil radost, da smo se upoznali. Ko so dobili obvestilo, da pridejo neki rezervni oficirji v Ohrid na izlet, so pač mislili, da smo rezervni oficirji, a v civilu; šele pozneje po našem prihodu so izvedeli, da smo na orožnih vajah. Za pozdrav se je zahvalil naš tovariš kapetan Rizvanbegović. Zabava je bila živahna in prijetna. Sedel sem poleg soproge nekega kapetana. Rodom Ohridčanka mi je dala pač najboljša pojasnila o Ohridu. Po obedu smo zasedli dva velika čolna in smo se peljali v Studenište.

Malo pred odhodom pa se je pripeljal naš avto, s katerim bi se odpeljali nazaj okoli 4 popoldne. Bil je v Stružah in Debru. In kdo izstopi? Naš komandant pukovnik Mladenovič. S tovarišem greva k njemu in ga pozdraviva. Kratkoterminalo nama naroči, da ostaneva tu in se šele drugi dan vrneva ž njim. No, nisem bil prav nič nezadovoljen. Biti v njegovem spremstvu je zelo dobro.

Studenišče ima najbrž ime po mnogih izvirih, ki so istotako podzemni odtoki Prespanskega jezera.

Nedaleč od Studeništa zagledamo na pobočju Suhe gore — bel spomenik. Komu je namenjen? Spomenik je postavljen spominu nesrečne smrti okoli sto ohridskih dijakov. V svetovni vojni so Bolgari, ali kakor so odločno trdili nekateri oficirji domačini, ohridski bolgarofili polovili okoli sto ohridskih dijakov, jih peljali na Suho goro in jih tam neusmiljeno vse pomorili, da, kar enostavno poklali. Razume se, da se ljudstvo z grozo in obenem z nepozabnimi sovražstvom spominja tega klanja. Ubogi otroci so bili tako kruto mučeni in beli spomenik bo pričal o grozni moriji.

Studenišče ni selo, je le »kafana«, ki ima lepo verando, in tu kar mrgoli ob nedeljah ljudstva.

Čas odhoda je prišel. Tovariši so se odpeljali, a midva sva se napotila v artilerijsko vojašnico, da pričakava komandanta, ki je odšel v kopaljšče k jezeru.

Kmalu se je vrnil, z njim rez, kapetan, potporučnik Franjo in še eden ohridski tovariš.

Zvečerilo se je. Na dvorišču so vojaki postavili mizo. Napravili smo po navodilu komandanta ogenj in na moje veselje in seveda radost vseh — smo se pripravili na pojedino — rakov. Dve sto petdeset rakov so zjutraj ujeli komandant in spremstvo v Drimu, mislim. No in sedaj so bili obsojeni na smrt.

Velik lonec kropa je neusmiljeno požiral svoje žrtve.

Vrli potporučnik Franjo je skrbel za sir, papriko, rakijo, crnu kafu, in iztaknil je kljub prazniku lepo ribo. Res izvrstne so ohridske ribe. Ni čuda, da so Markovi gostje zabavljali, da ni ohridskih rib. Tudi ohridsko vino je izredno fino. Pozno v noč smo mikastili po četi rakov in bili razigrani in veseli.

Druško jutro je komandant inšpiciral baterijo. Pri tej priliki je tudi nas rezervne oficirje malo »preizkusil«. Poleg taktičnih vprašanj mi je dal nalogo, da izprašujem baterijo iz zemljepisja in opišem vojnikom kakega slovenskega zgodovinskega junaka. Porabil sem snov o turških navalih in podrobno opisal Herbarta Turjaškega.

Osobito jih je zanimala zadeva s Herbartovo glavo. Uvidel sem, kako malo poznajo našo zgodovino.

Po končani inšpekciji smo dobili malo okrepčila in se z avtomobilom vrnili v Bitolj.

Ta del »vežbe« je bil pač najlepši!

Vročina je tu silna. Ves mesec ni bilo dežja, le dvakrat je malo rosil in to komaj par minut. Zima pa je tudi precej ostra. Vendar so kraji na vzhodnem delu Pelagonije, kjer se sneg ne drži, in tjakaj ženejo Macedonci svoje čede ovac v zimskem času.

Hitro je potekal čas. Zadnja dva dni smo imeli ostro streljanje s topovi. Zopet po dolgem času sem poslušal sikanje izpaljene granate in spomnil sem se grozot svetovne vojne.

Zadnji dan!

Z mrzlično naglico sem pospravljaj svoje reči. Druško jutro se vrnem domov. — — —

Zvečer je priredil naš polk v hotelu »Srbski kralj« — poslovilni sestanek.

Pri čaši piva, čevabčičih in ražnjčih smo se zadnji večer še malo porazgovorili, saj ne vemo, ali se še snidemo ali ne. Ko sem opazil, da se bosta komandanta polka in divizijona poslovila, sem vstal in povzel besedo in se v imenu tovarišev rezervnih častnikov zahvalil za vso naklonjenost tekom orožne vaje. Poudaril sem, da so naši predpostavljeni umeli ravnati z nami, vedoč, da smo vendarle le uniformirani civilisti. Naše znanje smo si tekom vežbe poglobili in obnovili.

In še eno! Macedonija! To ime že samo je slabo zapisano pri ljudstvu. Toda niti od daleč ni vse res, kar se govori. Res so še marsikje izredne razmere, da ne omenjam politične strani (!), tudi podnebje ne ugaja nam drugim, a po preteku nekaj let, če bodo izsuševalna dela kaj napredovala in dobi Pelagonija normalnotirno železnico, bo tu vse drugače. Bitolj je bil že od nekdanj trgovsko središče; da danes vlada zastoj, ni čuda. Na vseh straneh okrnjeno zaledje in brez prave železniške zveze. — To so vtisi, ki smo jih zadobili. Vsa vežba ni bilo nikako maltretiranje, ampak prilika za obnovev vojaškega znanja, a v večji meri, da smo upoznali te kraje.

Komandant polka se je zahvalil in poudarjal, da je vesel naše laskave pohvale in izjave naše zadovoljnosti. — Nato sta se komandanta poslovila in odšla.

Pri sestanku smo se tudi upoznali s komandantom naše artiljerijske brigade.

Ostali se pa še nismo razšli. Junak dneva kapetan Stojković nas je povabil na majhno »lumpanje«. Tisti dan je on vršil streljanje z baterijo in ga silno dobro završil. Zato je bil zelo vesel in najbolje razpoložen. In zadnji večer je bil tudi...

Drugo jutro smo si preskrbeli osebni avtomobil, rajši žrtvovali nekaj dinarjev, samo da smo se rešili one železnice. Okoli osme ure smo zavzeli sedeže in ko smo se poslovili od znancev, je avtomobil že vozil in zapustil smo Bitolj...

Tako zelo sem se v tem kratkem času navezal na ta kraj in na tovariše častnike. Posebno dober tovariš mi je bil, da ne omenjam poručnika Krmpotiča, ki je »delal« orožno vajo istočasno z menoj, adjutant Vojislav Petković, potporučnik v našem polku, in še drugi tovariši častniki. Ko smo se vozili mimo skladišča sena, smo še enkrat pozdravili potpukovnika kneza Milojkovića in kapetana Stojkovića.

VII.

Vozili smo se z veliko brzino. Lepa cesta in prijazna okolica, to je vredno avtomobilske vožnje.

V Prilepu se prvič ustavimo, da si ga malo ogledamo, kolikor je to mogoče v poldruhi uri.

Prilep je mesto kraljeviča Marka. Kolikokrat ga omenja narodna pesem. Prilepčani se bavijo s trgovino in z obrtjo. Osobito »kovaške radnje« so znane. Od Prilepa se dviga cesta in doseže višino na prelazu Pletvar in se nato spušča v serpentinah navzdol.

Po triurni vožnji smo dospeli v Gradsko in se s prvim brzovlakom odpeljali do Skoplja, kjer smo morali izstopiti. Nemalo smo bili iznenadeni od postopanja železniškega osebja in komande mesta. Ker smo morali čakati na prihodnji vlak par ur, smo odšli v mesto. Mesto leži na obeh bregovih Vardarja. Večji del mesta je na levem bregu, čaršija in številne džamije. Na višini stoji stari skopski grad, ki služi deloma kot vojašnica. Preko Vardarja vedita dva mostova. Znamenit je Dušanov most. Na desnem bregu je novejši del mesta, ki pa ima napram staremu delu in njegovemu orientalskemu licu, čisto evropski značaj z gospodarskim in družabnim življenjem.

Prebivalstvo prebiva ločeno po veri, kakor je to sploh navada v teh krajih.

Skoplje je važno prometno mesto. Zgodovina Skoplja je kaj pestra. Njegova zgodovina sega že v dobe Rimljanov, Bizantincev in že znameniti vodovod datira iz teh časov. Dušan Silni se je tu kronal, v 16. stoletju je bil tu za časa Turkov največji trg za sužnje.

V Skoplju je več šol, industrija pa je v razvoju in ima lepo bodočnost.

Preteklo je par ur in zopet smo sedli v vlak in po že znani poti vozili mimo Niša in dospeli drugi dan na večer v Beograd. A že čez eno uro smo sedli v brzovlak in šteli ure, kdaj dospemo v domovino. Naslednji dan predpoldne smo dospeli v Zagreb in videli priprave za sprejem kralja Aleksandra, ki je imel priti na proslavo tisočletnice hrvatskega kraljestva. Okoli šeste ure popoldne pa smo izstopili v Ljubljani, končali smo pot in bili zopet — doma.

Kultura in književnost.

Sv. Frančišek Asiški. Dne 4. oktobra t. l. je praznoval vesoljni krščanski svet 700 letnico smrti velikega svetnika Frančiška iz Assisija. Odredba, s katero je bil izklican za svetnika, ga imenuje »obnovitelja človeškega rodu in preobrazitelja krščanskega reda«. Frančišek je z duševnostjo obnavljal svet in podal spoznanje, da človek in narodi ne bodo prišli do pravega miru, ako ne bodo vzdrževali od Boga določenega reda in ako ne bodo živeli kot otroci božji. Njegovo naziranje je imelo mogočen vpliv po vsem svetu. Red svetega Frančiška se je hitro razširil in je l. 1264. štel 33 pokrajin, 8000 samostanov in naš 250.000 menihov. Sv. Frančišek se je zaročil z »gospo revščino«, s hrepenenjem po dobrinah v kraljestvu božjem in ki jih ne da zemeljsko življenje. Tako je bil velik učitelj človeštva in ga tudi nekatoličani časte kot velikega ljubitelja uboštva. Koliko užitka pa zahteva današnji svet, koliko ponuja omamljivosti in luksusa, koliko milijard gre vsako leto v take komfortne namene, a svet ni zato nič lepši in nič plemenitejši. Zato je treba mladino navajati k zmernosti, usmiljenosti, preprostosti in bratovski ljubezni do bližnjega, to pa z dobrim zgledom. Tako privzgojeno mišljenje je pogoj za rešitev socialnih vprašanj. Delo sv. Frančiška sveti kakor večna luč med ljudstvom in v etosu.

Državljska vzgoja. Vzgojiteljem mladine spisal dr. Josip Jeraj. Maribor, 1926. Samozaložba. — Tisk tiskarne sv. Cirila v Mariboru. Dobiva se pri Prosvetni zvezi v Mariboru, Aleksandrova c. 6/l. za 15 Din, po pošti 50 par več. — Knjiga obsega poglavja o načelnih temeljih države, o bistvu državljanske vzgoje in o praktičnih navodilih za državljansko vzgojo. O tem perečem vprašanju podaja knjiga izčrpne odgovore. Državljeni nove države potrebujejo zadostno državljansko izobrazbo za nove pravice in dolžnosti. V celotnem državnem življenju naše dobe nimamo mirne točke razvoja. Krivda je v ljudeh samih, ki tvorijo državo. Koristnost se je preveč razpasla, a družina, narod in država živijo tudi od idej. Država mora biti živa narodna družina. Noben narod naše države ne more sam zase živeti močnega državnega in narodnega življenja. Nujno potrebno je, da poznamo Srbi, Hrvati in Slovenci vsak svojo individualnost. S tem dobimo konkretno sliko teženj vseh treh narodov. Iz vseh treh raste jugoslovanska ljudska država in v njej smo vsi močni. Skupno smo državotvorci in ideja narodnega edinstva ali needinstva se abstrahira od ideje jugoslovanske ljudske države. Vsi trije smo si izbrali skupno državo in smo kot skupni državotvorci vzajemno odgovorni za njen obstoj. Imamo pa tudi vzajemno in v enaki meri pravico, da

država sprejme vso narodno kulturo v varstvo in nečovanje. (Str. 25.) Švica združuje nemške, francoske in italijanske državljane, švicarsko narodnost, a v skupni usodi in skupnem čuvstvanju je vsak državljan v prvi vrsti Švicar, v drugi šele Nемеc, Francoz ali Italijan. Nekateri mislijo, da morajo neposredno gojiti jugoslovansko državljansko zavest. Ti ne poznajo rasti naše države, zato naj ne uničujejo tege, kar mora dati šele pravo življenje državi. (Str. 87.)

Knjižica obsega na 88 straneh še druge prav jasne in logično utemeljene misli o družini, domovinski občini in drugih tvorcih države. Družina je prva šola za skupnost in družinska kultura je temelj državne kulture. Kako naj učitelj praktično pomaga, kako naj napravi šolo za občestvo? (Str. 55.) Kako propada dandanes domovinski čut? (Str. 62.) Velevažno je, da vzbuja učitelj pri svojih učencih poklicni etos. Iz knjižice zvmemo tudi kakšna je slovenščina, srbohrvaščina, kaj je tragika našega rodu in v čem smo nezlomljivi. Za učitelja je opredeljenih mnogo praktičnih navodil. Knjižica je edina te vrste v slovenščini in srbohrvaščini ter je vredna, da se prevede tudi v srbohrvaščino; sploh pa priporoči od ministrstva pri vseh prosvetnih oddelkih države. Najprej pa naj jo za vse šole priporočiata prosvetna oddelka v Sloveniji.

F. F. L.

Prvi panevropski kongres na Dunaju je na zaključni seji dne 6. oktobra t. l. na predlog voditelja dr. Coudenhoea Caligreja razglasil sledeči manifest:

Zbudila se je evropska zavest! Panevropski kongres je pokazal voljo, da se združimo. Mi smo se združili, da končamo spor med evropskimi brati, da pokopljemo politično, gospodarsko in narodno sovraštvo med evropskimi narodi in vpostavimo mirno vzajemno delo prostih narodov. Mi smo se združili, da napravimo nevidne evropske meje, ki so ovira miru in gospodarskega razvoja, da nadomestimo vojske z razsodišči, carine z evropsko gospodarsko skupnostjo, sovraštvo in podjarmljenje z narodno enakopravnostjo. Samo ta program bo rešil Evropo pred političnim in gospodarskim poginom.

Mi zovemo vse Evropejce, da nam pri tem delu za združenje in vstajenje Evrope pomagajo in pristopijo k Panevropi, ki je izraz in organ volje po združenju Evrope.

Pozivamo vse evropske vlade, da vzamejo delo združitve v svoje roke, da skličejo panevropsko konferenco vseh držav, da bo pripravila evropsko zvezo. Apeliramo na Društvo narodov, da pospešuje zedinjenje Evrope, ki bo najboljšo jamstvo za svetovni mir. Apeliramo na vse evropske žene, da celijo rane, ki jih je odprla svetovna vojna in sodelujejo pri gradbi enotne in trajne Evrope. Apeliramo na evropsko mladino, da v našem duhu gradi in se bori za novo Evropo, apeliramo na vse ljudi, ki so dobre volje, na vse narode in vzhodu in zapadu od naše zemlje, da ne puste ugasniti Evrope, tege svetilnika človeštva.

»Socialna misel«. V 10. številki ima ta revija sledečo vsebino: Erjavec Fr., Naša krivda; Lilleg M., O francoskem sindikalizmu; Dr. K. D., Razvoj naših delavskovrstvenih ustanov; Radešček Fr., Ideje in smeri na delu za zedinjenje; Erjavec Fr., Pregled zgodovine socialističnega gibanja med Slovenci; Politični pregled, Kulturni pregled, Socialni pregled in Gospodarski pregled. — Za zavest slovenskega vprašanja je posebno upoštevati članek »Naša krivda«. Slovensko narodnost po svetu premalo poznajo in zato tudi premalo vedo, da se nam godi krivica. V tem oziru vlada pri nas velika brezbriznost. Celo drugi slovanski narodi nas premalo poznajo. Pisateli je prav pripomnil, da naj družba sv. Mohorja izda kako knjigo o Slovencih, kakor jo je že izdala o Srbih, Bolgarih, Kitajcih, Avstralcih in drugih.

Čas. Znanstvena revija Leonove družbe, letnik XX., zvezek 6. Dr. L. E. je podal članek o Kristusu Kralju, ob encikliki »Quas primas«. Nadalje sledi članek dr. Fr. Vodopivca o načrtu novega občinskega reda. Za učiteljstvo je posebno zajemljiv članek dr. Fr. Čibeja »Iz modernega mladinoslovja«. Tu imamo 1. Poskus celotne psihološke označbe mladostne dobe in 2. Religiozni razvoj mladostnika. Iz tege razvoja navedemo tu sledečo označbo: »Karkoli se v tej dobi pojavi, v vsej svoji mnogoličnosti nosi en skupen znak, namreč zavesten znak doživljanja: to je moja resnica. Na tej stopnji ni več prevzetih zahtev, ne gre samo za dvome in boje, tipanje in iskanje, ampak za izraščanje nekaterih trdnih točk. Mlad človek ima svojega Boga, svojega Kristusa, svojo izvestnost; in ta posest, ta sigurnost mu postane zadnja zadostitev in zadnji korak oblikovanja samega sebe. Ta ogenj je lahko tolik, da postane nestrpljiv napram drugim, da misli, da se mora za svojega Boga boriti z ognjem in mečem, kakor da bi moral pomagati nje mu, a prav za prav ne sebi. Dar in sposobnost, gledati Boga v njegovih nepreštevni oblikah in ga vendar videti kot enega, nespremenljivega, skupnega, pride šele z zrelostjo in je stvar zrelosti.« Mladostnik naše dobe je dvakrat revež; že sam je necnoten in mora svoje doživljanje diferencirati in oblikovati;

pa tudi že dana kultura je razkosana in je sinteza težka. V tem zvezku »Časa« sta tudi večji oceni Veberjeve »Estetike« in Ivana Cankarja zbranih spisov. F. L.

Slava Brezmadežni. Zbirka mešanih, moških in ženskih zborov (Marijine, evharistične in druge pesmi). Tretja izdaja. Priredil St. Premrl, založila in izdala Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani. Cena vezant knjigi 40 Din, broš. 30 Din.

To je zbirka, ki jo že desetletja prav vsi zbori brez izjeme s hvaležnostjo in veseljem rabijo. Zamislil jo je pokojni P. Angelik Hribar in priredil prvo izdajo — škoda, da je izginilo z naslova njegovo ime. Drugi izdaji se je zelo srečno poznala Premrlova spretna, pa vendar skrajno obzirna roka: pesmi je sicer preurejal pa ni menda prav nikjer zabrisal prvotne skladateljeve zamisli, le neokretnosti v glasbenem stavku je odstranil, tako da so pesmi šele v tej glasbeni obliki pokazale vso svojo lepoto, kakor so jo skladatelji že v prvotnem zametku občutili, pa temu občutu niso vselej znali dati določnega izraza. Tretja izdaja je natančen posnetek druge, le da je prirejevatelj dodal nekaj zelo porabnih skladb n. pr. Na čast sv. Jožefu, blažoslovnih, odpevanj za litanije — škoda, da pri sicer zelo lepi številki 50. ni mislil na to, da je pri petih litanijah skoro povsod še nekaj ljudskega večglasnega petja. Pri številki 49. bi si želeli sledeče besedilo: O Marija, božja mati, prosí za nas Jezusa, ki si ga nočoj rodíla, položila v jaslice. Na podčrtanih zlogih nastanejo tako ligature, kar daje mirnejši glasbeni potek in besedilo samo tudi gladkeje teče. Pesem je očitno doma na Gorenjskem, med Kranjem, Ljubljano in Kamnikom. Njen rojstni kraj izdaja stik obeh vrstic, ki ga v zbirki ni več, pa bi moral biti in je tudi bil in se glasil: Jezusa — jasuca (jaslica). In v tej prvotni domovini se vrstici tako glasita, kakor smo zgoraj napisali. — Zbirke, ki izhajajo že v tretji izdaji, nam ni treba priporočati, saj so jo zbori že dolgo s hrepenenjem pričakovali. K.

»Nageljčki«. Zbirka eno- in dvoglasnih pesmi za srednjo stopnjo osnovnih šol, 3. in 4. šolsko leto. Zbral in izdal Ciril Pregelj, učitelj na mestni osnovni šoli in učitelj na Glasbeni Matici v Celju. Natisnila Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani. Cena 20 Din. V zbirki je 18 pesmic enoglasnih, 48 pa dvoglasnih, ki so razvrščene v skupine po letnih časih. Pesmi so iz naroda, nekatere pa so od skladatelja samega; nekaj je vmes hrvatskih narodnih, da se mladina prilično kaj bolj seznaní s čuvstvovanjem naših bratov. Vse pesmice so zelo prikladne za šolsko uporabo in je želeli, da se povsod razširijo. Pri tej priliki priporočam, da skladatelji odstranijo pri narodnem besedilu preveč očitne tujke in s tem nekoliko izčistijo slovenski jezik. Zato bo treba »jagra« nadomestiti z dandanes

navadnim »lovcem«, posebno kjer to dopušča drugo besedilo. Predaleč seveda ne smemo iti in pesem celo potvoriti. Pri pesmi »Prišli so štirje jagri« je to mogoče, kakor je pri »Mi smo lovci«; pri »Jager gre na jago«, je to neizvršljivo, enako pri »Jager mi jaga«. Pogoditi bi se morda dalo kako malo predrugačeno besedilo, tako da pesem nič ne izgubi na svojem bistvu. Saj imajo tudi narodne pesmi pogostokrat mnogo inačic ali variant, kakor kaže dr. K. Štrekljeva zbirka, Pesem »Solnce mi rajža« (v drugi zbirki) bi prav lahko dobila besedo »ide«, namesto »rajža«. Sicer ima že več pesmic take neznačne, a vendar umestne izpremembe. — Druga zbirka »Nageljčkov«, dvo- in trozložne pesmi za višjo stopnjo osnovnih šol in za nižje razrede meščanskih šol, je enako primerna za šole. Tudi v tej zbirki so pesmi (61) razvrščene na štiri letne čase. V začetku je navodilo za petje. Zbirka je napolnjena tudi s srbskimi, hrvatskimi, koroskimi in prekmurškimi pesmicami. Cena druge zbirke je 26 Din. Obe zbirki najtopleje priporočam tudi z ozirom na lepo vezavo in lep tisk. F. Lužar.

Mlinar in njegova hči. Ljudska igra. Spisal Ernst Raupach. Za slovenske ljudske odre priredil Adolf Robida. Ljudski oder. VII. zvezek. V Ljubljani 1926. Založila Jugoslovanska knjigarna. Cena 18 Din za izvod. »Mlinar in njegova hči« je igra iz onih časov, ko je bil namen odra še plemenit in poučen. Stara je 100 let in vendar jo še dandanes povsod igrajo. Zlasti na Vseh svetih dan, ko obhajamo spomin na naše rajnike, zaživi še dandanes tudi po večjih glediščih stari Raupach s Konradom in njegovo piščalko. Še celo oder, kot je dvorno gledišče na Dunaju, ki uživa svetoven sloves, je pred par leti še igralo 1. novembra to priljubljeno ljudsko igro. Pri nas Slovincih je že par let v knjigotrštvu popolnoma pošla in zato bodo odri segli po tej stari znanki. Igra ima naravno risane značaje, zanimivo in neprisiljeno razvijajoče se dejanje in živahen, naraven dialog. Prireditelj igre ima priliko, da v uvodnih besedah opozori na poguben vpliv alkohola, ker je le vino spravilo Konrada na pokopališče, kjer vidi duhove, in s tem omogočilo nadaljnji zapletek in razvoj dejanja. Igra je prestavljena na slovenska tla, lokalizirana. Prirejena je tako, da jo tudi najmanjši podeželski oder lahko uprizori, ker so v opombah pridejani vsi potrebni nasveti in upotki za uprizoritve z najmanjšimi sredstvi. Igra ima 4 ženske in 5 moških vlog. Prevod je popolnoma nov in popolen. Vsa mesta, ki so zastarela ali predolga, so dana v oglat oklepaj, tako da ima režiser delo znatno olajšano. Vsakemu prizoru je pridejan scenarij, kar praktično uporabo dela samo poveča. Dosedaj so se odri pomagali že precej časa z rokopisnim Mlinarjem. Sedaj imajo lično knjigo na razpolago, ki jim

za malo denarja nudi vzgojno, pošteno in priljubljeno igro za kulturno delo med narodom.

Molière, Scapinove zvijače. Komedijska v treh dejanjih. Prevel Niko Kuret. Ljudski oder VIII. zvezek. Založila Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani. 1926. Cena 18 Din. Ljudski oder je prinesel to pot veseloigro svetovnega slovesa in 250 letne praktične preizkušnosti na vseh gledaliških sveta. Igra zahteva prav malo oderskega aparata (boljšo sobo) in se lahko igra v rokokokostumu ali pa v današnjih oblekah in moderni noši. 7 moških in 3 ženske vloge, to je vse, kar stavi zahtev igrar na igralsko osebo. Igra je vsa polna dovptov in je prebogata na komično-smešnih situacijah in položajih. Bralec in gledalec se bosta nasmejala od prvega prizora pa do zadnjega prav do solz. Ako je pa še igravec Scapina dober komik, bo odmevala dvorana bučnega smeha in ljudje bodo se tedne in tedne govorili o dveh urah neprisiljenega in res elementarnega smejanja. Za predpust bo naravnost dobrodošla vsem podeželskim odrom, ki nimajo pripravnih veseloiger in burk, katera pa občinstvo odločno zahteva. Poštena in smešna igra je pač najboljša nadomestilo za ples in pijančevanje v predpustno veseljem času. Igra je pri Slovencih še neznan. Zato naj se je pa odri ne boje; kupite, berite in igrajte! In videli boste — društveni blagajnik se bo smejal, ker bo štel denar dvakratne uprizoritve, vsi igralci bodo veseli krasnih komičnih vlog in občinstvo bo nad vse zadovoljno. V predgovoru najde društveni voditelj vse potrebno, kar potrebuje pri uprizoritvi, ali pa za predavanje kot uvod. Zadnji čas je, da se seznanijo Slovenci z literaturo prijateljskih nam Francozov. In Molière je najboljši francoski, da najboljši svetovni pisatelj veseloiger. Zato smo prepričani, da bodo Scapinove zvijače kmalu tako ponarodele in se pri nas priljubile kot »Deseti brat« ali pa »Mlinar«. V opombah za igralce najde igravec in režiser kratko, a izčrpno orisan značaj svoje vloge. Scenarij bo dobro služil vsaki uprizoritvi. Igra je modernizirana in prirejena tako, da njena 250 letna starost nikjer ne moti. Kljub letom je še vedno mlada, živa in resnična. Vrhutega pa ima še visoko literarno vrednost, za kar jamči ime Molière. Dosedaj zbirka »Ljudski oder« še ni prinesla nobene burke in veseloigre, sedaj so »Scapinove zvijače« zamašile to vrzel in naši podeželski režiserji bodo imeli za predpust igro, ki bo res predpustno vesela in razposajena, a obenem dostojna in literarne vrednosti. Prepričani smo, da si utare VIII. zvezek Ljudskega odra pot na oder zadnje gorske vasi, zakaj smejejo se ljudje povsod radi in je igra povsod lahko

uprizorljiva in 10 igralcev premore vsak oder. Eno samo hibo imajo »Scapinove zvijače«, to namreč, da jih Slovenci vsaj 10 let prej že nismo poznali.

Herders Bücherbote. Za jesen je izdala Herderjeva tvrška v Freiburgu i. Br. poročilo o izdaji raznih knjig. Na vrsto pride poljudna zbirka iz prirodnoznanstva »Der Weg zur Natur«, mladinski roman »Die von Sneckenström« od Marice Stjernstedt in popotovanje »Karlemann und Flederwisch«. Cenik se pošilja brezplačno.

Narodna enciklopedija SHS. Izšel je 13. zvezek od besede Kostić do Kuhač. Poleg raznih literarnih in zgodovinskih osebnosti je uporabljenih mnogo geografskih sestavkov. Obširen je pregled o Kraljevini SHS v geološkem, geografskem in razvojnem oziru. Večji sestavki so o krapinskem diluvialnem človeku, o krivičnem pravu, o Krku, o koči i. dr. Sicer je več stotin manjših prispevkov od 141 sotrudnikov. Narodna enciklopedija se tiska v cirilici in latinici. Pri naročilih je označiti, katero izdanje se želi. Vsak zvezek stane 40 Din, brez poštne in se plačuje mesečno. Naroča se pri Bibliografskem zavodu v Zagrebu, Gunduličeva ulica 29.

»Naš dom«, list za ljudsko prosveto, ima v 11. številki naslednje članke: Jože Stabej, Iz razbitih kamenčkov — veličasten hram; Dr. Al. Čampa, Časopisje — vladar sveta; Dr. J. Jeraj, Fantovska samovzgoja; Dr. Fr. Kotnik, O narodni noši v Savinjski dolini.

Prosvetna zveza v Ljubljani. Ta velika Prosvetna zveza ima 205 društev. Ta društva štejejo 12.272 moških in ženskih članov. V teku enega leta so priredila ta društva 567 predavanj, dalje 359 skioptičnih predavanj in 71 filmskih večinoma zdravstvenih. Gledaliških predstav je bilo 610. Društva so plačala za 100.000 Din taks, prejela pa nič podpore od države. Prosvetnih večerov je bilo 86, izletov 3, med temi 2 romarska vlaka s 1000 udeleženci. Raznih prireditvev je bilo 114. Društva so imela 814 odborovih sej. Delovanje se je vršilo po 218 odsekih. V društvih je 72 pevskih odsekov, dalje 29 tamburaških zborov, 12 godb na pihala in 6 orkestrov. Društvenih domov je 110. Denarni promet v društvih je znašal nad 4.000.000 Din. Zveza je priredila v Ljubljani 15 prosvetnih večerov in razne tečaje. Prosvetnim odborom pošilja »Prosvetni vestnik«.

Društvena in stanovska kronika.

»Slomškov dom«, Deželno kot trgovsko sodišče v Ljubljani je dne 7. avgusta t. l. potrdilo pravila stavbne zadruge »Slomškov dom«. Besedilo v zadružni register vpisane firme se glasi: Stavbna zadruga »Slomškov dom« v Ljubljani, registrovana zadruga z omejeno zavezo. Zadruga ima namen, da preskrbuje svojim članom cenena in zdrava stanovanja s tem, da zida ali nakupuje hiše, katere potem članom prodaja ali prepušča v najem, oziroma jim oddaja v njih posamezne prostore. Opravilni delež znaša 50 Din in se mora plačati ob pristopu. Vsak zadružnik jamči s svojim opravičnim deležem in s še enkratnim zneskom istega. Oznanila se izvršujejo v listu »Slovenec« v Ljubljani. Načelstvo obstoji iz 5 zadružnikov, člani načelstva so: Dr. Jos. Dermastija, dr. Lambert Ehrlich, dr. Josip Demšar, Marija Sadar in Ivan Štrukelj. Pravico zastopati zadrugo imata dva člana načelstva in zastopata zadrugo na ta način, da se podpišeta pod tvrdko, katere naj bo pisana ali s pečatom natisnjena. Denarna sredstva, s katerimi dosega zadruga svoj namen, so zadružni deleži, dohodki iz najemnine, darila, podpore, volila, dedščine in izposojila. Zadruga opravlja svoja opravila samostalno s sodelovanjem vseh zadružnikov. Njeni organi so načelstvo, nadzorstvo in občni zbor. — S tem važnim dejstvom, da je ustanovljena stavbna zadruga »Slomškov dom«, vabimo učiteljstvo in drugo občinstvo, da pristopi v velikem številu k tej koristni zadrugi.

Zborovanje gorenjske podružnice Slomškove zveze se je vršilo dne 4. oktobra t. l. v Kranju. Načelnik pozdravi vse navzoče, posebno še člane, ki so nanovo došli v okraj. Naša podružnica se lepo razvija, število njenih članov narašča.

Ker so bili skoraj vsi člani navzoči pri zborovanju učiteljstva za kranjski okraj, kjer se je na drobno obravnavalo o novem učnem načrtu, odpade na našem zborovanju tozadevni razgovor, ki je bil naznanjen na vabilu. Učiteljstvo je spoznalo, da ima novi načrt veliko hib in je v nekaterih točkah naravnost neizvedljiv. Pozna se mu, da so ga izdelali ljudje, ki naših razmer ne poznajo. Če se pri nas uvede tak, kakršen

je zdaj, bo šolstvo v naših krajih nazadovalo, namesto da bi se čedalje bolj izpopolnjevalo.

Pri slučajnostih sporoča načelnik članom veselo dejstvo, da so že skoraj vse zapreke glede združenja Slomškove zveze z UJU v skupno stanovsko organizacijo odstranjene. Le glede »Popotnika« odbora obeh društev še nista prišla do soglasja. Vendar pa upajo navzoči člani, da bo naš odbor, ki je dozdaj tako modro vodil tozadevna pogajanja, tudi v tej točki našel kakšen izhod, da bo skoraj odstranjena zadnja zapreka, ki nas loči pri skupnem delu za stanovske koristi. Člani pooblašajo »Centralni odbor«, da postopa tozadevno po svoji uvidevnosti.

Žal pa smo zvedeli tudi, da se je del tovarišev od UJU ločil iz skupne organizacije in si osnoval svoje društvo. Nam se zdi, da k temu ni treba izgubljati besed, vsa pošlena javnost si je o takšnem postopanju ustvarja svoje mnenje.

Po zborovanju se je vršil občni zbor podružnice, ker je koncem preteklega šol. leta odpadel. Ker je tajnica že na občnem zboru Slom. zveze dne 22. avgusta t. l. v št. Vidu podala izčrpno poročilo o delovanju podružnice v pretečenem poslov. letu, odpade zdaj tozadevno poročilo načelnika in tajnika. Omeniti je le, da šteje podružnica zdaj 56 članov; to število pa se bo najbrž še zvišalo, zakaj nekateri člani, ki so bili z novim šol. letom premeščeni v okraj, se še niso priglasili pri podružnici. — Nato so se vršile volitve v odbor. Izvoljeni so bili ti-le člani: načelnik: Jos. Vider; podnačelnik: Fran Kržič; tajnica: Kriste Hafner; blagajnica: Ivana Paternoster; knjižničar: Vinko Rupret; odborniki: Fran Rozman; pregl. računov: Zof. Grundner in Franc Hafner; razsodišče: Terezika Kovačič, Jožica Arh. Po volitvah je načelnik zaključil lepo uspešno zborovanje. K. H.

Zborovanje podružnice »Slomškove zveze« za novomeški in črnomeljški okraj v Novem mestu dne 16. oktobra 1926. Navzočih 22 članov in dva gosta.

Zborovanje otvoril tov. načelnik Boris Grad, pozdravi navzoče, posebno goste, nakar prečita sledeči dnevni red:

1. Čitanje zapisnika; 2. predavanje tov. R. Smolika: »Spomini s pota v Rim«; 3. sluhajnosti.

Ad 1. Zapisnik se prečita in po odobrenju podpiše.

Ad 2. Tu se prekine dnevni red in je kratek razgovor o sestavi urnikov po novem načrtu. O nejasnosti nekaterih točk se stavijo vprašanja viš. šol. nadzorniku gosp. Ganglu po tov. načelniku. Nasvetuje se, da bi s sestavo urnikov počakali, dokler ne dobimo odgovora na stavljena vprašanja. — Tov. Rupert Smolik je v svojem zani-

mivem referatu mojstrsko orisal potovanje Orlov v Rim. Ker je potopis zelo poučen, se bo priobčil v našem glasilu.

Ad 3. Predlog, naj se pošlje g. vel. županu resolucija o nepopravljenih krivicah našim članom, se sprejme soglasno. — Tov. Žukovec priporoča članom, naj po svojih močeh pomagajo graditi Ljudski dom v Novem mestu s tem, da prodajajo srečke in jih tudi sami kupujejo, ker smo pri tej gradnji zainteresirani tudi mi.

Prof. Bajuk naznanja prihod Vidoviča v Ljubljano. Ker se tudi naši člani zanimajo zanj, naj bi se ustavil v Novem mestu, da bi ga mogli osebno poznati in se udeležiti njegovega predavanja.

Razpravlja se tudi o vstopu v UJU. Večina je čimprejšnji vstop, nekateri se pa s to mislijo še ne morejo sprijazniti, posebno sedaj, ko antideklaraši zapuščajo UJU, kar bo pokazalo tudi zborovanje tukajšnjega Učiteljskega društva.

Končno se vpišejo člani, ki bi radi sodelovali pri našem pevskem zboru, določijo se prihodnje zborovanje, nakar se tov. načelnik zahvali za udeležbo in zaključuje zborovanje.

P. M. Š.

† **Franc Črnaogoj.** Dne 17. septembra smo spremili ob veliki udeležbi učiteljstva in drugega občinstva umrlega tovariša Franca Črnaogojja k zadnjemu počitku k Sv. Križu v Ljubljani. Imenovani je bil upokojen kot šolski upravitelj in nadzornik za šolske vrtove ter znan s svojimi izrednimi zmožnostmi v vrtnarski in sadjarski stroki. Rojen je bil l. 1865, v Črni vasi na Barju in je služboval pri Sv. Gregorju, v Smartnem pod Šborno goro, v Izlakah in nazadnje v svojem rojstnem kraju. V pokojju je še vedno ostal pri vrtnarstvu in urejeval do zadnje bolezni svoj lastni vrt na Viču ob Tržaški cesti. Mnogo let je bil predsednik »Čebelarskega društva«. V gospodarskih zadevah je bil zelo praktičen, v svojem življenju pa skromen do skrajnosti. Pri ljudstvu je bil povsod priljubljen, najbolj časten spomin mu bodo ohranili šolski vrtnarji in čebelarji.

† **Andrej Senekovič.** Dne 19. oktobra se je zagrnil v Ljubljani grob upokojenega gimn. ravnatelja in prvemestnika CMD. Pokojnik je pri Ciril-Metodovi družbi deloval skoraj 20 let. V tem času je skrbel za zgradbo mnogih šol pri družbi, med njimi tudi za veliko slovensko šolo pri Sv. Jakobu v Trstu. Z intenzivnim trudom se mu je posrečilo vzdrževati delovanje CMD tudi med svetovno vojno. Z narodno-obrambnim delom si je Senekovič pridobil ogromnih zaslug za slovenski narod. Bodi mu med Slovenci ohranjen hvaležen spomin.

Imenovanja po lastni prošnji po čl. 52. in 71. čin. zak. Pri Sv. Antonu nad Rajhenburgom Ivan Perko; v Brežicah Karel Štrbenk; v Štrekljancu Marica Sevnik; v Starem trgu Leopold Bonča; v Črešnjevcu Stana Višner; v Metliki Maks Vilfan; v Kočevju Alojzij Willitzer; v Banjaloki Peter

Golobič; v Dvorski vasi Nataša Suhadolc-Sartori; v Verdrenju Josip Tavželj; pri Sv. Jerneju Stefanija Drogenik; pri Sv. Rupertu Slava Lunaček-Benedičič; v Velikem Trnu Franja Kuželj; v Tržišču Elza Podboj; pri Sv. Lenartu Zlata Albert; v Dolah Janjo Bajc, Iva Bajec-Lenčec; v Zagorju Rudolf Vrabič; v Tomišlju Fran Belin, Bogdana Dokler; v Ložu Marija Šifer-Kosmač; v Ljubljani (Lichtenturn) Ivana Potokar; v Zibrsah Ana Gradišar; pri Sv. Vidu pri Cerknici Amalija Labič; v Hinjah Stanko Tavželj; v Birčni vasi Ema Kastelic; v Selih pri Šumberku Avgust Clemente; v Zagradcu Olga Koželj; na Bledu Fran Rus; v Lesah Ivan Zupan; v Lescah Franja Hlebec. — V Krškem Jožica Tomšič, Katinka Rihar; v Ljubljani (Il. moš.) Marta Čretnik; v Ribnici Ivan Debeljak; v Trbovljah Kristina Schuller; na Rakeku Vladimir Rojc; v Brežicah Josip Reichman; v Trziču Milko Jeglič, Ferdo Vigle, Terezija Kliner; v Trbovljah Adalb. Božič; v Hrastniku Milena Groznik-Karba; na Hrušici Hedvika Stojkovič; v Cerknici Helena Potočnik; v Ajdovcu Danica Potokar; pri Sv. Petru Anton Lapajne; v Toplicah Miroslava Vogrinc; v Birčni vasi Amalija Jenko; v Begunjah Bogumila Čerin; na Jesenicah Ana Zavodnik, Vera Premrov; pri Sv. Križu Marija Fister; v Dovjem Angela Serajnik-Vrhovec; v Bohinjski Srednji vasi Božena Jelenc; pri Sv. Lenartu v Slov. goricah za stalnega str. učitelja in zač. upr. mešč. šole Janko Korže; v Vratah za šol. upravitelja Karel Hribernik; na Muti za šol. upravitelja Josip Šerbec; v Hrastniku za stalno učiteljico deš. osnov. šole Marija Lebar; za stalno učiteljico ženske osnovne šole Ema Zamejc.

Po čl. 71. na lastno prošnjo so nameščeni: V Sevnici Hedvika Rak-Povh; v Kapelah Elza Vračko; v Dobljčah Meliča Butara-Schiller; na Brdu Ferdinand Završnik; v Dobrepoljah Matilda Maselj; v Loškem Potoku Elza Podboj, Franja Rihar; v Kostanjevici Franja Božič; v Škocijanu Ruža Petelin; na Kalu pri št. Janžu Vida Savnik, Nada Fakin-Gruden; v Cerkljah ob Krki Marta Steiner; v Telčah Stefanija Klovár; na Jesenicah Fran Klavara, Miroslav Iskra, Slavko Mrovlje, Alojzij Rabič; v Kranju za stalnega učitelja deške osnov. šole Vladimir Rojina.

Na predlog prosv. odd. v Mariboru, po čl. 71. v Mariboru za učiteljico II. deške osnovne šole Franja Škof-Kavčič; za učiteljico II. deške osnovne šole Jelisava Kolkolj; za učiteljico II. deške osnovne šole Matilda Ungar.

Imenovanje novincev v mariborski in ljubljanski oblasti. Na predlog prosvetnega oddelka so po čl. 6. in 15. čin. zakonu imenovani v II. kategorijo 5 skupine s 60% pol. plače (glej »Ročni zapisnik«, ki ga naročijo v Učit. tiskarni): V Dolini, srez Dolnja Lendava Martin Ambrož; v Zamostju Milan Erker; v Nedelici Alojzij Puppis; v Bogojini Josip Prislán; v Konjicah Josip

Stopar; v Ljutomeru Stanko Zavratnik; v Slov. Bistrici Franc Vičar; v Studencih Jos. Bajde; v Hajdini pri Ptuju Albert Fras; v Radvanju Ivan Dšura; v Pertoči Ivan Prisljan; v Tišini Ivan Brežej; v Brezovcih Viljem Baltezar; v Vidoncih Adolf Draxler; pri Sv. Tomažu Karel Šopec; v Šoštanju Jurij Vrežej; pri Sv. Lenartu Fran Rogel; v Zenavljah Rudolf Pip; pri Sv. Miklavžu Aleksander Majhen; na Bregu pri Ptuju Albin Podjavoršek; v Slovenjgradcu Miroslav Valjak; v Svetini Terezija Planer; v Hočizi Albina Stante; v Dolnji Bistrici Terezija Ferenčak; v Srednji Bistrici Ana Jeseničnik; v Čentibi Angela Žgank; v Bošojini Ljudmila Šajna; v Rečici na Savinji Jožefa Stiglic; v Koblju Anica Stanzer; pri Sv. Duhu Marija Stubelj; pri Sv. Martinu Ida Gross; v Makolah Emilija Potutšchni; na Sladkem vrhu Ana Kotnik; pri Sv. Duhu na Ostrem vrhu Vilma Rottman; pri Sv. Benediktu Zofija Lužar; v Kruplivanu Frančiška Benčar; v Markovcu Sonja Dekleva; v Stanjevcu Marija Lipko; v Domanjševcih Friderika Ravbar; v Murski Soboti Alojzija Praunseis; v Donjih Slavečah Matilda Potočnik; v Polenšaku Adela Aprauš; pri Sv. Marku Vladislava Viher; v Novoj Cerkvi Marija Bezjak; pri Sv. Vidu Cecilija Ornik; pri Sv. Štefanu Angela Kramberger, Marija Hrček; v Zetalah Ema Strgar; v Pišecah Ivana Repič; v Sromljah Vera Krištof; v Zdolah Martin Mizerit; v Podzemlju Dragotin Mohora; v Starem trgu Vilma Križnar; v Kamniku Davorina Kosen; v Moravčah Bogomir Jereb; v Kočevju Alojzij Primožič; v Dobropoljah Ciril Merhar; v Podblici Katarina Blejec; v Krškem Pavel Silovinc; v Korinju Fran Pikelj; v Smihelu Božena Macak; v Toplicah Marija Škerlj; v Begunjah pri Radovljici Rosanda Zebur; v Nomnju Angela Blatnik; v Kropi Katarina Hlebec; pri Sv. Antonu nad Rajhenburgom Franja Torelli; v Sevnici Srečko Vutkovič; v Senovem Stanislav Žabjak; v Zdolah Ema Strgar; na Sinjem vrhu Silvo Perhac; v Radovici Vida Vardjan; v Maverlenu Božidar Černelč; pri Sv. Ožbaltu Milan Milčič; v Polomu Angela Drobnič; v Dragi Anica Bartol; v Loškem potoku Henrik Zdešar, Fran Remškar, Milena Bajič, Vera Bajič, Marija Paternoster; v Dobropoljah Marija Kobal; v Osilnici Marija Petelin; v Banjaloki Angela Ambrožič; v Brigi Fran Dolinar; v Kočevju Mirko Vidmar; v Dvorski vasi Anton Strah; v Javorju Ivan Lukovšek; v Kranju Albin Završnik; v Podlonku Anton Belihar; v št. Jerneju Gabriela Grim; na Raki Franja Urek; v št. Rupertu Fran Lunaček; v Čadrezah Václav Požar; v Veliki Dolini Marija Bostelega; v št. Janžu Fran Košca; v Laškem Sonja Potočnik; na Primskovem Franja Sirnik; v Žalni Angela Bernot; v Zapotoku Marija Kalan; na Grosupljem Erika Pavletič; na Golem Pavel Japelj; na Brezovici Andreja Skulj; na Ježici Vladimir Korbar; na Vrhnikih Ani-

ca Rape; pri Sv. Vidu nad Cerknico Ciril Zalohar, Josipina Pajek; pri Sv. Trojici Franc Strus; v Toplicah pri Novem mestu Martin Šlibar, Danica Žen; v Žužemberku Branka Ambrožič; na Dvoru Vladimira Žen; v Bohinjski Srednji vasi Vida Kocijančič.

Premeščeni po lastni prošnji: Vida Uršič-Bencdičič v Trebelno; Ana Kozjak v Trzič; Sedovnik Marija v Svetinje, sr. Ptuj; Trebše Rafaela v Predanovce, sr. Murska Sobota; Direnšek Marija na mešč. šolo v Ormožu; Petrun Josip v Kapljo; Špan Nuša v Voinik; Židanik Mara v Bošojino; Jurman Marija na mešč. šolo k Sv. Lenartu; Vivod Berta v Zg. Polskavo; Lah Blaž na deško okl. šolo v Celju; Jančič Alojzija v Cirkovce; Žerjav Albert k Sv. Duhu na Stari gori; Dr. Robič Maks na drž. m. učiteljske v Ljubljani; Dominik Drago v Prevalje; Marija Bratkovič-Smerdelj v št. Janž na Višnji gori; Zmagoslav Konečnik v Sv. Vid pri Planini; Milan Jaklič v Makole, srez Maribor; Zora Dolar v Sv. Jakob v Slov. goricah; Karolina Čonč v št. Jur v Slov. goricah; Viktorija Črnko v Sv. Križ pri Mariboru; Kristina Petek v Prosenjakovce; Valentina Logar v Sv. Lenart v Slov. goricah; Florentina Mellika-Dimnik na osn. šolo v Slov. Bistrici; Maks Pivc na osn. šolo v Zalcu; Kekec Anton v Apače, srez Ljutomer; Matija Tomažej v Sv. Tomaž pri Ormožu; Kogoj Ana v Polzelo; Ana Matlek v Rečico ob Savinji; Makso Povh v Sv. Kunigundo; Rudolf Vižintin v Sv. Jurij v Slov. goricah; Drago Perdan v Strojno; Albina Golež v Kebelj; Marija Pahor-Janežič v Skaručno; Klun Hilda v Makole; Angela Porekar v Središče ob Dravi; Josip Križnič k Sv. duhu na Ostrem vrhu; Karel Krepek k Sv. Lovrencu na Pohorju; Marija Mervič na I. dekl. meščansko šolo v Ljubljani; Josip Petru v Kapljo; Bekar Marta v Čadram; Josip Križman v Sv. Janž pri Dravogradu.

Premestitve. Bajde Oton v Studence, Grubelnik Marija v Črenšovec, Lorgjer Olga v Šmartno pri Slovenjgradcu, Roškar Bogomila v Črno, Medica Vanda v Gotovlje, Aleksič Terezija v Sv. Lenart na mešč. šolo, Hergouth Josip v Mežico, dodeljen za začasnega uprav., Vauhnik Helena v Slov. Bistrico na mešč. šolo, Jan Marjeta v Nadelico, srez Dolnja Lendava, Kocuvan Milan v Maribor na deško mešč., Kodrič Stanko v Šoštanj na meščansko šolo, Trebše Rafaela v Sebeborce.

Imenovanja na meščanske šole. V Trbovljah za začasnega upravitelja Albin Zavrl; v Ljubljani na II. deško meščansko šolo Ferdo Vigele; v Brežicah Jožica Tomšič; v Krškem Terezija Dokler; v Trziču Vida Dežman.

Dodelitve na meščanske šole. Na mešč. šolo v Trbovljah Rudolf Pleskovič.

Za okrajnega šolskega nadzornika v Ljubljani — okolici je postavljen Fran Škulj, šolski upravitelj IV. deške osnovne šole v Ljubljani.

Stalnost je priznana sledečim učiteljem ljubljanske in mariborske oblasti: Stopar Ivan, Schwickerl Jelica, Vreš Ljudmila, Pirnat Terezija, Vobornik Elizabeta, Šuligoj Elizabeta, Kastelic Marija, Farazin Lovro, Živko Alojzij, Flegar Anton, Tavželj Saša, Šeško Anton, Ferenčak Edvard, Majcen Gabriela, Šetina-Kandus Marica, Selak Krista, Jan Marija, Kemperle Ljudmila, Laznik Celestina, Štukelj Vida, Novak Cecilija, Pirc Marija, Cerin Bogomila, Miklavčič Ema, Janežič Doroteja, Buttara-Schiller Melita, Potrato Katarina, Scheithauer Ema, Trdina Frančiška, Čepe Otilija, Jurančič Bogdan, Drogenik Stefanija, Aleksič Terezija, Trtnjek Martin, Boškar Bogomila, Fajdiga Vida, Lenčič Iva, Planinc Gizela, Peterlin Marija, Mrovlje Slavko, Štubelj Miroslav, Hartman Janez.

Sprijem v državno službo: Vodenik Martina, dekl. osn. šola Celje, Grafenauer Ludovik, Sv. Danijel p. Dravogradu, Stergar Eleonora, Sv. Križ pri Rog. Slatini, Mohorko Albina, Stoprce, Trstenjak Jasna, Šmarje pri Jelšah, Svetel Elizabeta, Muta, Čeh Ivo, Sv. Ana v Slov. goricah, Cilenšek Albin, Dobje, Šinko Justina, Prevorje, Valjevec Ana, Laporje, Bečela Vera, Marija Snežna, Črniškoj Vera, Slovenjgradec.

Kontraktualni učitelji: Rupnik Josip v Sv. Emi, Rupnik-Terpin Antonija v Sv. Emi, Čok Klara v Zagorju pri Kozjem, Bratuž Marij v Jurkloštru, Urbančič Zofija v Planini pri Rakeku, Urbančič Alojz v Planini pri Rakeku, Martelanc Just v Božakovem, Mozetič Jožica v Valli vasi, Doigan-Carli Marija v Blokah, Dolgan Josip v Blokah, Sket Ivanka na Sladki gori.

Upokojeni so po čl. 139 in 141 čin. zak. Simon Bezjak, šolski upravitelj pri Sv. Tomažu; Martin Sotošek, šolski upravitelj v Žetalah; Ivan Šerbak, šolski uprav. v Dobju; Anton Brumen, šolski uprav. v Teznu.

»Društvo upokojenega učiteljstva« v Ljubljani je na izrednem občnem zboru dne 7. oktobra t. l. izvolilo nastopni odbor: Lokar Ivan, predsednik; Stiasny Ludovik, podpredsednik; Stritar Josip, tajnik; Kozjak Fran, njegov namestnik; odborniki pa: Benedik Dragotin, Marout Mačija in Petrič Ivan. Za preglednike računov; Kečelj Alojzij, Marolt Fran in Sadar Vendelin.

Državni uslužbenci, njih ponašanje v službi in izven nje. Posebni ministrski odlok dajem po naročilu velikega župana ljubljanske oblasti S. N. br. 3033 z dne 9. avgusta 1926 v vednost z naročilom, da se je vsem podrejenim uslužbencem po njem strogo ravnati. Protialkoholska smer vzgoje šolske mladine zahteva zlasti od oseb učiteljskega stanu, da tudi v tem pogledu z dobrim zgledom prednjačijo. Pri tej priliki opozarjam na slični razpis bivšega višjega šolskega sveta z dne 23. decembra 1921. št. 17.595.

Ni dopustno, da prihajajo učne osebe in drugi državni uslužbenci v alkoholiziranim stanju v šolo ali urad; zato naročam ravnateljstvom in upraviteljstvom, da se večkrat v tednu oglašajo v razredih, oziroma v uradnih prostorih, se osebno prepričajo in poročajo brez olepševanja ali prikrivanja. Enako ni dopustno, ako se učne osebe ali drugi državni uradniki alkoholizirajo skoro ali celo do nezavesti na javnih prostorih, kakor sem dobil poročilo z letošnjega velesajma, ali povzročajo hrupne in mučne prizore z mestnimi stražniki, kar se je zgodilo tudi letos. Kaj radi pa vprav takšni uradniki tožijo in godrnjajo, da imajo premalo plače, a pri tem brez pomisleka žrtvujejo dinarske stolake in tisočake Molohu alkoholu in nikotinu! V smislu navedenega odloka se bo proti takšnim učnim osebam ali drugim državnim uslužbencem postopalo po čl. 164., 1. in čl. 165. ur. zak.

Druga nerednost, ki se opaža, je ta, da se učne osebe, oziroma državni uradniki ne drže vedno točno svojih uradnih ur in se oddaljujejo iz kraja službovanja brez dovolitve pristojnega starešine ali brez nujnega utemeljenega razloga, s čimer greše proti čl. 103. ur. zak. Zvedel sem, da se oddaljujejo celo nekateri starešine za več dni, ne da bi to naznanili prosvetnemu oddelku, ki ne ve, kje je dotični uradnik, da bi ga morebiti potreboval sam ali bi ga potrebovale stranke. Posebno se je razpasla ta razvada pri ženskem učiteljstvu, da vsak trenutek zapušča svoj službeni kraj. Tudi glede tega je izdal po razpisu predsednika ministrskega sveta veliki župan ljubljanske oblasti pod S. br. 328 z dne 12. avgusta 1926 primerno okrožnico. Zato naročam ravnateljstvom in upraviteljstvom, da opozore sebi podrejeno učiteljstvo, oziroma uradništvo na čl. 103. ur. zak. in po njem postopajo.

Tretja točka, ki bi jo hotel ob začetku šolskega leta posebej označiti, se tiče obleke učiteljstva in šolske mladine. Opozarjam na ministrski razpis O. N. br. 31.084 z dne 28. julija 1925. leta, ki govori o obleki, kakor je primerna za učiteljico kot vzgojiteljico. Ne da bi se hotel vtikati v osebne pravice posameznikov v podrobnostih, vendar mislim, da ne smemo pozabljati, kako je ali bi morala biti šola delavnica, kjer je sicer potrebna snažna, nemožna pa gizdava obleka pri resnem izvrševanju poklica ne glede na etično — estetično čuvstvovanje, ki ga moramo pri šolski mladini gojiti, a ne zatirati, oziroma žaliti.

Toda ne samo učiteljstvo, ampak tudi šolska mladina, zlasti ženska, bodi oblečena šolskemu delu primerno, da se vzbujajo čut dolžnosti do dostojnosti in resnosti ter se manjšajo med tovarišicami vsaj v šoli socialne razlike, oziroma se krepi smisel za skupnost in vzajemnost. Ko mi je letos spo-

ročil gimnazijski ravnatelj v Kranju, da namerja uvesti za žensko mladino na svojem zavodu posebno, enotno šolsko obleko, sem se zanimal za to vprašanje in izvedel, da imajo že na nekaterih srednješolskih zavodih n. pr. v Srbiji in Vojvodini preprosto, enotno obleko (halje, predpasnik), ki jo deklice pred poukom oblečejo in po pouku zopet slečejo, kar so uvedli ravnatelji sami.

Ne da bi hotel obvezno kaj določiti, priporočam ravnateljstvu in upraviteljstvu, da razmišljajo o tem in ukrepejo po svoji uvidevnosti, kar se jim zdi možno in primerno, imajoč vedno pred očmi vzor, kako današnja šola — učilnico polagoma izpreminjati v šolo — delavnico, ki naj oblikuje mladega človeka za individualno in kolektivno življenje v državi in družbi.

Končno omenjam odlok ministrstva prosvete z dne 8. septembra t. l. št. 356, ki ostro obsoja medsebojno prepiranje in sovraštvo ter zaukazuje, da se moramo zblíževati in združevati, a ne iskati vedno in povsod nesložnosti in nasprotstva. Puščajoč politično svobodo vsakemu, vendar vprav učiteljstvo zaradi svojega delikatnega poklica ne sme podžigati strankarskih strasti, ker mora delovati za povzdigo izobrazbe pri vseh delih naroda.

V smislu tega odloka opozarjam vse tiste, ki kljub moji okrožnici ob nastopu le ne morejo mirovati, da ne bi kazali svoje osebne ali politične mrznje nasproti svojim tovarišem(-icam) v uradnem poslovanju, časopisju itd., naj se zavedajo, da jih po omenjenem odloku moram »najstrože kaznovati«; zakaj stanovske gonje je bilo že dovolj.

Prosvetni inšpektor:
dr. Lončar s. r.

Izvenslužbeno obnašanje državnih uslužbencev. Notranje ministrstvo je izdalo na vsa podrejena mesta naredbo, ki vsebuje natančne predpise glede obnašanja državnih uslužbencev izven službe. Specijelno predstojnikom uradov se zlasti naroča, da pazijo na podrejene uslužbence, če se ponasajo tudi izven službe stanu primerno.

Brezplačno zdravljenje v bolnicah. Drž. uradniki in uslužbenci imajo pravico do brezplačnega zdravljenja v bolnicah v III. razredu. Večinoma pa še ne vedo, da mora vsak imeti pri sprejemu uradno potrdilo, da je res državni nameščeneec, kako je preveden po kategoriji in skupini in pa opazko, da razen plače nima privatnega premoženja. Samo železniška legitimacija ne zadostuje! Enako velja to tudi za rodbinske člane. Uradniki imajo tudi pravico do II. razreda proti plačilu dnevno 10 Din. Znesek 100 Din za 10 dni se mora založiti pri sprejemu v bolnico. Brez denarja in brez uradnega potrdila se ne dobi II. razred, na kar opozarjamo vse državne uradnike, posebno pa uradne predstojnike, da izgotove uradna

potrdila prosilcem. Izgovori, posebno družinskih članov, da o tem niso poučeni in slično, ne pridejo v poštev.

Antituberkulozni tečaj učiteljstva kranjskega okraja na Golniku. Da je tuberkuloza (jetika) izmed najstrašnejših in najbolj razširjenih bolezni med našim ljudstvom, to najbolj dokazuje statistika, ko navaja za to boleznijo letnih 60.000 smrtnih slučajev v naši državi in najmanj desetkrat tolikšno število obolelih. Je to problem, ki ne zadeva samo zdravnikov-specialistov, temveč vsakega, ki mu je procvit lastnega naroda pri srcu. V prvi vrsti je poklicano učiteljstvo, da vzajemno deluje z zdravniki in ustanovami, ki se trudijo to bolezen zatreti oziroma jo omiliti do čim manjše razsežnosti. Pa tudi lastni interes narekuje učiteljstvu, da se bori proti tej bolezni, saj je splošna mortaliteta tuberkuloze med vsemi stanovji pri učiteljstvu najvišja, in to ne samo v naši državi, ampak tudi v drugih. Zato je bil hvalevreden sklep letošnje okrajne učiteljske konference kranjskega okraja ob priliki predavanja šefa zdravilišča na Golniku dr. Neubauerja, prirediti postopoma antituberkulozne tečaje za učiteljstvo kranjskega okraja, ki se prostovoljno javi. — Tečaji so bili štirje po dva dni. Vsakega tečaja se je udeležilo 15 učiteljev in učiteljic. Predavanja so bila sledeča: 1. tuberkuloza v statistiki, 2. anatomija človeškega telesa, 3. bacil tuberkuloze, 4. potek tuberkuloze, 5. diagnoza, profilaksa in terapija tuberkuloze, 6. tuberkuloza dece, 7. tuberkuloza kot socialna bolezen, 8. sodelovanje učiteljstva v boju proti tuberkulozi. — Poleg tega so bile vaje v demonstriranju tuberkuloznih bacilov s pomočjo mikroskopa, dalje demonstriranje vseh štadijev pljučne tuberkuloze s pomočjo Röntgenovih žarkov in ogled zdravilišča in njegovih naprav. — Predavanja so bila zanimiva, ne samo radi snovi same, ampak ker so bila pojasnjavana z nešteti slikami, preparati itd. Da so tečaji v vsakem oziru uspeli in bodo rodili gotovo uspehe, gre hvala v prvi vrsti šefu zdravilišča dr. Neubauerju, ki je z lastno marljivostjo in ljubeznivostjo ter s svojim bogatim znanjem tečaje organiziral in vodil, dalje predavatelju dr. Debevcu, asistentu na Golniku in prosvetni upravi, zlasti srezkemu prosvetnemu referentu V. Rusu. V. Rupret.

Napredovanje učiteljev. Državni svet je izdal načelni odlok, po katerem se računa napredovanje učiteljev in učiteljic od dneva, ko je podpisan ukaz, ne pa od dneva, s katerim dobi po roku službe na podlagi zakona o narodnih šolah učitelj (učiteljica) pravico do napredovanja. Odslej bodo morali torej učitelji sami paziti, kdaj bodo prevedeni v višjo skupino ter bodo morali vlagati pravočasno prošnje na ministrstvo, da se izognejo izgubi časa, ki poteče od trenutka, ko dobijo pravico do povišanja do trenutka, v katerem bo ukaz podpisan.

Proti demoralizaciji v šolski upravi. Sami moramo dvigniti službeno moralo in vrednost svojega strokovnega in poklicnega dela! Boj proti demoralizaciji mora izvesti učiteljsvo samo. Brez službene morale ne bo stanovske morale in discipline. Največ odločitve je v naših rokah. S tem člankom v »Učiteljskem Tovarišu«, št. 5, soglašala vse učiteljsvo.

Tri skupine. (Vzgojni aforizmi.)

Prva: pisana kakor mavrica. Brodomnik je v nji, ki se s trdom vzdržuje na vodi, nevednež, ki skriva svojo nesposobnost za vsakokratni plašč, koristolovec, ki bi drugače ne prišel do plena. Vsak je iz drugega vzroka v nji, a nikdar ne boš zvedel pravega. So ljudje, katerih življenje je prežanje. Neprestano prežijo, kakšen je čas in kakšne so prilike. Če je treba, plezajo po tvojem hrbtu, iz tvojega trpljenja izkujejo svoj dobiček. Vse jim je dobrodošlo: izdaten grizljaj in obglodana kost. Tukaj ti upogibajo hrbet do zemlje, tam ti kažejo nedosežno ošabnost. Vse okrog njih naj gre k vragu, da je le njim dobro. Zato kramarjajo z vsem, kar koli jim prinese korist. Ob vsaki uri in ob vsakem času je posebno njih »prepričanje« na prodaj. Edina skrb, ki jih včasih teži, je ta, da ne bi zamudili prilike, kadar bi se bilo treba spet preleviti. V prelevljanju so namreč nedosežni, kakor so slepi za vse blatne madeže, ki jih nosijo na sebi.

Druga: v vsem nasprotna prvi. Trdi tilniki, ravna pot. Pripravljeno na vse, kar pride. Nič jih ne iznenadi, dobro vedo, da se z osebno podlostjo razmere ne spreminjajo. Pomilovaje gledajo one, ki izrabljajo njih lastno neupogljivost, ki prav za prav le od nje žive. Vidijo prilike in razumejo, da jih hlapčevanje nekaterih samo utrjuje. Kakor je za prve gotovo, da se osebno za vsako ceno vzdržujejo na površju, ne da bi jim bila marj skupnost, tako je drugim jasno, da nihče ne ubeži usojenemu in da pride eden prej, drugi kasneje na vrsto. Poznajo le en izhod, ki bi veljal za vse: spremembo sistema.

Tretja skupina: vredna pomilovanja. Tu ni niti hlapcev, niti junakov. Neka sredina je to med dobrim in zlom, med lučjo in senco, med močjo in nemočjo. Zdaj jo veter nagiba na desno, zdaj na levo. Noč brez spanja, dan brez volje. Vsaka malenkost ji ruši ravnovesje. Kliče na pomoč, kadar ni nevarnosti, a če kaj preti, si ne zna pomagati. To ni mož in ni žena, je hermafrodit.

Žalibog, da ta skupina odloča in da nanjo spekulirajo. Ko bi se ta skupina predala samo srcu ali samo razumu, bi našla pot in ne bi oklevala. Tako pa niha med enim in drugim in je nehote zaveznik zlega, istočasno, ko hoče biti podpora močnih. Ta sredina odloča in je edinole s svojo omahljivostjo vzrok nepotrebnim žrtvam. Če bi

bila količkaj odločnejša, bi se že davno zlomilo ob njej vsako strahovanje.

Pojdite že tretji, med prve in oddajte še zadnje, svojo samostojnost, da se končno prepričate, kako malo vam je to koristilo, kako vam niti agonije ne more podaljšati! Družabna vprašanja se namreč ne rešujejo s poedinci, temveč je zanje le ena, celotna rešitev mogoča. Kdor tega ne vidi, vara sam sebe in škoduje veliki stvari. — »Učiteljski list«, Trst 1926, št. 6.

Razcepljenost v narodnem zedinjevanju. Ideja zedinjenja treh narodov nas je vodila, da smo se pripravljali in po svetovni vojni resnično združili v eno državo SHS ali Jugoslavijo. S tem niso bile zavržene narodne posebnosti, ampak le zagotovljeno skupno državno življenje Srbov, Hrvatov in Slovencev. Pričele so se ustanavljati vedno močnejše vezi. Kongres javnih delavcev l. 1922. je sklenil uporabljati evolucijo po stopnjah ali etapah in varovati žive historične tradicije. Spomladi l. 1925. je pa nastal pri vladi sporazum med zastopniki največjih političnih strank, da se pride do zedinjevalnega dela. Ideja narodnega edinstva je bila potrjena z ustavo, prišla v kraljevo prisego in tudi za šole je v čl. 16., alineja 5, postavljeno, da morajo vse šole podajati moralno izobrazbo in razvijati državljansko zavest v duhu narodnega edinstva in verske strpnosti. Politika je napravila posebno delitev, da je ena stranka vzela za vrhovno načelo edinstvo, druga pa sporazum. Če uporablja politika v tem naziranju svoje moči in gre svoja pota, me ne more zanimati, a nekaj pojasnila je treba radi pojmovanja samega. Kar je na svetu med ljudstvom neurejenega, se najbolje ureja s sporazumevanjem ter s tem prehajam na predmet edinstva. Vse pogodbe so plod nekega zadovoljivega sporazuma in ne kar slepega sprejetja ali celo nasilstva. Zato ne more biti ideja sporazuma antipodna ideji edinstva, ali da druga drugo izključuje, kakor trdi Svetozar Pribičević v uvodniku »Jutra« od 24. oktobra. No, pa Pribičević sam pravi malo nižje v istem članku, da je »delal vse svoje življenje sporazume med strankami, da bi se izvedlo edinstvo naroda« ter pravi nadalje: »Ne plemenski sporazum, temveč

sporazum strank, da bi se čimpreje in čim efektneje provedlo edinstvo Srbov, Hrvatov in Slovencev.« Navaden državljani ima oboje za pravo in rabi povsod sporazum za sredstvo, edinstvo pa za poseben cilj ali smoter. Nepojmljivo je pri tem to, da naj bo naenkrat mišljenje za sporazum protidržavno ali separatistično. Bolj bomo še na jasnem o težkočah sporazumevanja, ako si ogledamo nekaj sledečih reči. Stranke niso kar tako več kakor narod, ker izvirajo iz naroda in se menjavajo neštetokrat v obstoječem narodu. Narod pa dandanes nadalje predstavlja posebno njegova beseda in pisava. V njej se polagoma sporazumevamo za kako enotnost ali edinstvo. V vsem tem nas čaka mnogo kulturnega in gospodarskega dela. Veliko književno zlo je, kakor obširno dokazuje O. Rudolf Mikulič v svoji jezikovni študiji v letošnji »Hrvatski Prosvjeti«, št. 10, da pišejo Srbi »ekavščino«, a Hrvati »ijekavščino«, dasi je v narodu oboje enako in je torej le književnost to razcepila. Razcepljenost gre še dalje pri šoli. Poverjeništvu UJU v Zagrebu izdaja list »Jedinstvo«, a učitelji v Ljubljani, ki se niso sporazumeli z Deklaracijo, imajo sedaj list »Edinstvo«. Tako med brati ne pridemo k edinstvu v pisavi. Seveda ni pri tem več tolike srditosti, kakor n. pr. v 17. stoletju v Rusiji, kjer je prišlo v pravoslavni cerkvi do velikega in krvavega razkola zaradi nesporazuma, ali naj se izgovarja Jezusovo ime Izus ali Jezus. (Glej o tem v knjigi: Grdin, Štiri leta v ruskem ujetništvu, 1925. str. 199). Pot vzgoje vodi k združevanju zato se z vzgojo tudi za narod in državo dobi podrobnejše, kar ljudstvo združuje in kar tvori edinstvo. V tem oziru je prinesel »Slovenski Učitelj« že mnogo lepih člankov, naslovi so navedeni v letniku 1925, št. 3./4., str. 44.

Fort. Lužar.

Ali nas res loči narodno edinstvo? Po poročilu »Učit. Tovarisa« je sprejelo celjsko učiteljsko društvo na zborovanju v Celju dne 9. oktobra t. l. sledečo resolucijo: 1. Celjsko učiteljsko društvo naglašja, da s sprejetjem deklaracijske smeri v poverjeništvu UJU Ljubljana ni nikakor utesnjeno

priznavanje narodnega in državnega edinstva članstvu UJU. 2. Ker je ta točka edina, ki preli škodovati stanovskemu edinstvu, pozivamo vse tovariše in tovarišice k preudarnemu premotriivanju in jih prosimo, naj ne zanašajo nepotrebne razdora v naše vrste. Odgovornost za razdor bodo nosili krivci sami. 3. Prosimo poverjeništvu, naj omeji polemiko z novim listom, kakor tudi s političnim časopisjem, ker prerekanje more le poglobiti nasprotstva.

Ali res ne smejo sedeti vsi stanovski tovariši za eno mizo za razgovor o stanovskih vprašanjih? To vprašanje nekaterim ne gre v glavo in vendar je to le vprašanje naše zrelosti. Malo več strpnosti, malo več lojalnosti, pa tudi glede vprašanj, v katerih smo si načelno nasprotnih naziranj, ne bo treba priti do osebnih in ne stanovskih sporov. Kako hočemo širiti versko in narodno strpnost, če nismo dostopni za stanovsko strpnost, kako hočemo delovati v pozitivnem pravcu za narodno edinstvo, če nismo dostopni stanovskemu edinstvu. Če lahko debatiramo skupaj na uradnih konferencah, ali ne bi lahko debatirali tudi na zborovanjih? Ali res ne bo prišel nikdar čas, ko se bo dvignilo učiteljsvo na tako višino inteligenčnega nivoa, da bo lahko skupno akademično razpravljalo o zadevah, v katerih sicer načelno ne soglašja? Dvignimo se v višino! — »Učiteljski Tovarish«, št. 10.

Odlikovani slovenski šolniki. Na predlog ministra prosvete je kralj odlikoval z redom sv. Save 3. razreda ravnatelja gimnazije v Mariboru dr. Josipa Tomiška in profesorja ljubljanske univerze dr. Karla Ozvalda, z redom sv. Save 4. razreda pa šolskega upravitelja Ivana Štruklja na Viču.

Stolica za glasbeno umetnost. Prosvetno ministrstvo je odredilo, da se spremeni čl. 2. uredbe o ustrojstvu filozofske fakultete na beograjski univerzi na ta način, da se doda fakulteti še stolica za glasbo.

Primorske razmere. Italijanski naučni minister Fedele pošilja odloke za nadaljnji odpust slovenskega učiteljsva. Prizadeti učitelji imajo določen petnajstdnevni rok, da vlagajo opravičbe. »Goriška Straža« priporoča, naj vsi učitelji ustrezajo odredbi, da se izkaže, da niso sodelovali protidržavno. Učitelji ne smejo več slovenski govoriti z učenci v šoli, tako se plašijo možni italijanski državniki pred slovensko manjšino. Slovenščina se smatra kot tuj jezik. Pri »Edinosti« ne more več izhajati priloga »Za našo deco«, ki je bila namenjena za domače poučevanje. Slovenske šole se kjerkoli močje ukinjajo, pred nekaj leti so pa Italijani celo obljubovali, da bodo proste. Na goriški šoli je minister uvedel pouk slovensčine po isti metodi, kakor se počasi pučuje angleščina ali francoščina. Na nadaljevalni šoli v Idriji pa prevzame

pouk slovenščine slavist dr. Jože Bevk. Slovanski priimki se morajo poitalijaniti, enako nemški na Južnem Tirolskem. Vse to le ne bo utešilo politike fašistov in je neumevno, da ravnajo v Italiji v času sporazumljenja narodov ter prijateljstva z našo državo tako barbarsko s slovensko narodno manjšino. Na vidiku je »Panevropa« in zavedne manjšine bodo morale čimprej priti do svojih pravic in svojega razvoja.

Češkoslovaško šolstvo. Češkoslovaška žrtvuje izredno veliko za šolstvo, dasi je to že mnogo bolj razvito, kakor kje drugod. Zadnji državni proračun je postavljen na 16 milijard Kč. Od tega pride za šolstvo 2·2 milijarde. Na glavo pride 180 Kč. V šolskem letu 1925./26. je bilo 13.851 osnovnih šol s 32.690 razredi. Od teh šol je 22.215 češkoslovaških, 7687 nemških, 1422 madjarskih, 752 rutenskih, 251 poljskih, 15 hebrejskih, 4 rumunske in 344 z več učnimi jeziki. V vseh osnovnih šolah je 1.285.251 učenec. Na razred pride 39·3 učencev. Na vseh šolah je 32.619 učiteljev in učiteljic in 3665 učiteljic za ženska ročna dela. Meščanske šole so trirazredne. V šol. letu 1925./26. je bilo 1649 meščanskih šol s 7348 razredi. Te je obiskovalo 315.081 učenec, na razred je prišlo 42·9 učencev. Strokovnih učiteljev je 8966, učiteljic za ženska ročna dela 1228. — Za strokovno predizobrazbo ženske mladine je na Češkoslovaškem 116 strokovnih šol s 30.622 učenkami. Te šole so dveletne.

Berlinske šole. Štirimilijonsko mesto Berlin ima razen univerze in drugih visokih šol 585 ljudskih in meščanskih šol s 7975 razredi, 14.400 učnimi močmi in 275.000 učenci. Od tega števila ima samo središče mesta (Stari Berlin) okrog 300 šol. Tudi število višjih zavodov je precejšnje. Berlin ima namreč 39 gimnazij, 24 realnih gimnazij, 18 višjih realk, 48 realk in 93 licejev ter drugih strokovnih šol. Je pa v Berlinu še polno zasebnih učnih zavodov, ki so na stopnji srednjih šol. Povprečno odpade na razred v višjih šolah 38, na srednjih 34 in ljudskih šolah 35 dijakov.

Ples, plavanje, smučanje — obilnatni predmeti na avstrijskih državnih šolah. Avstrijski prosvetni minister je izdal odlok, s katerim uvaja nov učni načrt za telesne vaje na višjih ženskih šolah. Po tem načrtu je na višjih ženskih šolah pouk v plesu, plavanju in smučanju obilnatni učni predmet.

Odlok o kepanju. Turingijsko prosvetno ministrstvo je izdalo sledeč odlok: Z ozirom na to, da se pripete pri kepanju pogosto nesreče, ki imajo lahko za posledico odškodninske terjatve proti državi, odredimo: Kepanje med odmori v šolah brez nadzorstva učitelja je prepovedano. Boji s kepanjem pri telovadbi pod vodstvom učitelja so dovoljeni ter se kot zdrava telesna

vaja priporočajo. Merjenje v glavo je učenecem izrečno prepovedati.

Predavanje o Siamu. V nedeljo, dne 14. novembra, je predaval v Ljubljani inž. Ferd. Lupšec o Siamu, kjer je deloval 15 let. Siamci so arijsko pleme in se nikjer sami tako ne imenujejo, ampak Thai, t. j. prosti. Svojo državo imajo bolj demokratično urejeno, kakor kje v Evropi. Desetorica hiš ima svojega poglavarja, ki se imenuje ujubjan. Državno gospodarstvo je dobro urejeno in brez dolgov v tujih državah. Posojila si le doma pridobivajo, zato jih pa nobena tuja država ni mogla podjarmiti. Glavno mesto je Bangkok, sicer živi nad 30 raznih narodnosti mirno skupaj. Zelo razvite so banke in ljudje plačujejo povsod, celo v gostilnah, da se pobirajo listki na obračun pri banki. Papirnatega denarja je prav malo, denarna enota je »tikal«. Največ zavodov ima država Danska; najbolj zanesljivi bankirji so Kitajci. Japonci niso priljubljeni, ne v Siamu ne drugod v Aziji, ker so preveč oblastni, kakor Prusi v Nemčiji. Tudi Angleži in Francozi niso njih prijatelji, najmanj pa Italijani. Nemci so po vojni zopet velik ugled dobili. Jugoslavija je še premalo zastopana. Pred vojsko so Siamci zelo cenili emajlirano posodo iz Westrove tovarne v Celju. Štajerska jabolka in drugo sadje gre prej od nas na Češko, potem v Nemčijo in na Angleško ter tako skozi mnoge prekupece na določeno mesto. Čehi bi že davno imeli drugačen izvoz, ko bi imeli tako odprto morje kakor mi. Pri nas premalo mislimo na te reči ter potratimo preveč časa za politiko in druge višje in v šje prazne ideje; z realnimi razmerami ali z danimi količinami pa premalo računamo. Predavatelj, ki je mnogo raziskoval vse pokrajine in tudi druge države v Aziji, je opisal razno življenje tamkajšnjih živali, o belih slonih, kačah v džungli ter pokazal lepe skioptiške slike. Predavanje je bilo za mladino in posebej za odrasle izredno zanimljivo, ogromna množina je z napetostjo poslušala dve uri vse dogodke in tudi ostre poudarke na naše neznanje. Sledilo je burno odobravanje. F. F. L.

Japonska proti kajenju. Amerika ima prohibicijo; to se pravi, v Ameriki se ne sme točiti alkohol. Tako prohibicijo zahtevajo nasprotniki alkohola tudi na Japonskem. Še hujsi kakor proti alkoholu je pa na Japonskem boj proti kajenju. Občinski svet glavnega mesta Tokio je nasvetoval vladi, naj mladim ljudem do 20. leta kajenje sploh prepove. Poznavalci razmer pravijo, da bo kajenje na Japonskem v petih letih gotovo prepovedano. — Zdravje, št. 3.

Kdo je gospodar v hiši? (Oprostilni listek iz neke berlinske ljudske šole.)

Spoštovani gospod.....!

Prosim Vas, oprostite, da so moje hčerke v ponedeljek in torek izostale iz šole. Vzrok je sledeči: moj mož se je srečal v nedeljo z nekim prijateljem in seveda sta

šla v gostilno. Tam je pil več nego prenesa. Ko je prišel zvečer domu, ga je imel toliko, da je komaj stal in ker je dobil v vojni strel v glavo, je vselej, kadar ima preveč alkohola, zelo hude jeze. Na ta način je prišlo tako daleč, da sem s svojimi 5 otroki zbežala. Do 2 ponoči smo sedeli zunaj na stopnicah. Pozneje pri stanovalcih v spodnjem nadstropju, ki so prišli namreč ob 2 zjutraj domu. Pri teh smo čakali do 7 zjutraj, ko je šel moj mož stran. Mislila sem, da na delo. Toda žal se je vrnil že ob 11 dopoldne in zopet pijan. Tako je bilo ves dan. Otroci niso mogli spati in so se šele v torek naspali. Moj mož je sicer zelo delaven, toda ta prekleti alkohol! — Z odličnim spoštovanjem

(»Arbeiterzeitung«.)

Za Slomškovo družbo sta darovali obveznice 7% investicijskega posojila, in sicer Jalen Terezija v Gorjah 2 obveznici, Habe Marija v Brusnicah 1 obveznico.

Dopolnitve v zakonu o stanovanjih. Zakon o teh dopolnitvah in izpremembah prinaša »Uradni list« z dne 3. novembra t. l. št. 101.

Pravilnik o ustroju šol za slabo nadarjene. Poslovnik za sprejem v pomožno šolo.

Poslovnik za sprejemno preizkuševalno komisijo na pomožnih šolah. Pravilnik za izpit učne usposobljenosti na pomožnih šolah. Pravilnik nadaljevalne pomožne šole. To ima Uradni list ljubljanske in mariborske oblasti od 4. septembra, št. 80.

Lístnica uredništva. Zaradi dokončanja društvene in stanovske kronike, ki je zavzemala vedno toliko prostora v listu, je moral urednik več člankov odložiti za prihodnji letnik. Ta bo izhajal vsled izprememb v organizaciji samo kot pedagoška revija in glasilo Slomškove družbe.

Iz upravníštva. Več članov in naročnikov še ni poravnalo svojih obveznosti. Pričakujemo, da se to zgodi v najkrajšem času, ker moramo tudi sami imeti čiste račune pri tiskarni in drugih zadevah. Poštne in terjatve nanesejo mnogo stroškov, zato apeliramo na vsakega, da se brez teh opominov zaveda, kaj mu je storiti.

PREDNAZNANILO.

Velespoštovanemu slov. učiteljstvu si dovoljujem naznaniti, da izidejo v kratkem času tri moje knjige

O DEŠKIH ROČNIH DELIH

v slovenskem prevodu. Delo se je radi prometnih težkoč malo zakasnilo, za kar prosim oprostena. Vse tri knjige obsegajo poleg besedila okoli 4.000 slik in so izvrsten pripomoček za pouk ne samo deskih ročnih del, temveč tudi risanja, geometrije in zemljepisja. Cena bo primerno nizka, tako da si delo lahko vsakdo nabavi. Naročila sprejemata že sedaj p. n. tiskarna »Sava« v Kranju in podpisani v Trziču. Pričakujoč obilnih naročil, se priporoča F. J. Buček, knjigožrtec in založnik knjig v Prostejovu na Moravskem. V Trziču, 27. septembra 1926.

Albin Lajovic, ravnatelj meščanske šole.

Vsebina.

Učiteljstvu. — Psihologija kmetskega otroka. Fr. Fink. — Vzgoja le tam procvita, kjer ljubezen, resnica — nam je zvezda vodnica. X. Y. — Učitelj in ljudstvo. Fort. Lužar. — Zakaj vzgajajmo krepko voljo v deci našega naroda. Valči Sešek. — Listek. Na orožni vaji. Srečko F. Kristan. — Kultura in književnost. — Društvena in stanovska kronika.

»Slovenski Učitelj« izhaja sredi vsakega meseca. — Uredništvo (Fort. Lužar) je v Ljubljani, Glinška ul., vrtna kolonija. Upravištvo je v Ljubljani, Jenkova ul. št. 6. — Naročnina znaša 40 Din, društvena članarina 60 Din in prejema vsak član list brezplačno. Naročnina za Italijo je 10 lir. — Članke in dopise sprejema uredništvo, reklamacije in naročnino pa upravništvo. — Izdajatelj in odgovorni urednik: Fortunat Lužar. — Za Jugoslovansko tiskarno v Ljubljani: Karel Čeč.

